

Inv. 702

INSTITUTUL GEOLOGIC AL ROMÂNIEI

STUDII TECHNICE ȘI ECONOMICE

SERIA A

Geologie economică

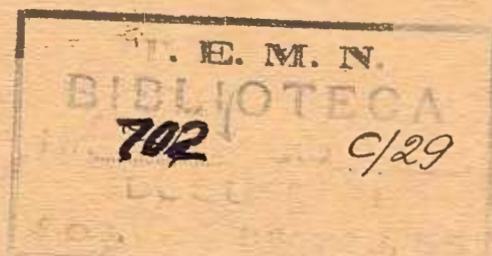
Nr. 2

167-S

PROBLEMA PETROLULUI IN ROMÂNIA
FAȚĂ DE PROBLEMA MONDIALĂ DIN 1915

DE

L. MRAZEC

TIPOGRAFIA CURTII REGALE F. GÖBL FII S. A.
19, STRADA ARISTIDE BRIAND, 19
BUCUREŞTI
1940

Institutul Geologic al României

Imprimat de Fondul Universitar PROFESOR L. MRAZEC

Inv. 702

INSTITUTUL GEOLOGIC AL ROMÂNIEI

STUDII TECHNICE ȘI ECONOMICE

SERIA A

Geologie economică

Nr. 2

*I. R. E. G.
Intreprinderea de Explorare
a Expediției Geologice
Inv. 702/c 29*

PROBLEMA PETROLULUI IN ROMÂNIA

FAȚĂ DE PROBLEMA MONDJALĂ DIN 1915

DE

L. MRAZEC

TIPOGRAFIA CURȚII REGALE F. GÖBL FII S. A.
19, STRADA ARISTIDE BRIAND, 19
BUCHUREȘTI
1940

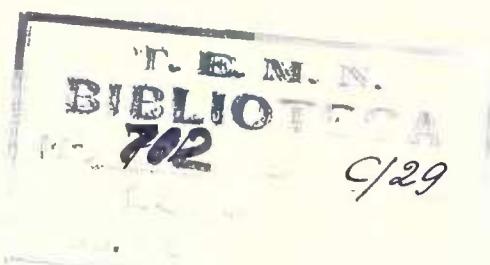

Institutul Geologic al României

Imprimat de Fondul Universitar PROFESOR L. MRAZEC

Institutul Geologic al României

CUVÂNT ÎNAINTE

Datorită unei fericite întâmplări, am putut lua cunoștință, acum de curând, de manuscrisul studiului de față al D-lui Prof. L. MRAZEC, „Problema petrolului în România față de problema mondială din 1915“, pe care o prezentăm aci, este un vechiu memoriu privitor la politica petrolului, scris în 1915, pe care directorul de atunci al Institutului Geologic al României l'a prezentat conducătorilor politice economice a țării.

Față de interesul deosebit care-l prezintă și azi, nu numai pentru cunoașterea aspectului acestei probleme în timpul războiului trecut, dar mai ales pentru concepția și sugestiile autorului cu privire la dirijarea unei politici naționale de petrol, cari nu și-au pierdut nimic din actualitate, am rugat pe dl. Prof. L. MRAZEC să consimtă a fi publicat în seria „Studiilor technique și economice“ ale Institutului, cu atât mai mult cu cât D-sa a elaborat această lucrare în calitate de director al acestei instituțiuni. Propunerea a fost întâmpinată, se înțelege, cu toată bunăvoiețea. Ceva mai mult, D-sa s'a grăbit să scrie și „Nota“ lămuri-toare ce urmează, în care arată, odată cu împrejurările cari au determinat alcătuirea acestui memoriu, rosturile și preocupările de totdeauna ale Institutului Geologic.

Dat fiind că acest important document apare abia acum, cred că se va înțelege că el nu a existat în arhiva Institutului, căci altfel ar fi văzut de mult lumina tiparului.

Nu mă voi opri asupra cuprinsului său și nici nu voi face vre-un comentariu, pentru că nu vreau să stîrbesc

întru nimic din plăcerea cititorului de a urmări, singur și fără nici o prevenire, expunerea documentată și vederile atât de interesante ale autorului în ceeace privește politica de petrol, deși aceste vederi sunt în general cunoscute.

Desigur că, după cum el însuși o remarcă, o comparație între situația de acum 25 de ani și cea de azi ar fi fost foarte instructivă. Însă aceasta ne-ar angaja la o expunere mai largă, ce ar depăși cu mult cadrul acestui cuvânt. De altfel, însuși Dl. Prof. MRAZEC, care avea ocaziunea să o facă în „Nota“ să, lasă această sarcină pe seama altora.

Voiu aminti, totuși, chiar cu riscul de a repeta cele spuse și în alte împrejurări, că, în ceeace privește economia noastră minieră, și în special aceia a petrolierului, Institutul Geologic s'a menținut întotdeauna pe aceiași linie, dela înființarea lui până în prezent; preocuparea constantă pentru buna administrare a bogățiilor subsolului a fost unul din firele conduceătoare ale activității lui. Cercetător autorizat al răspândirii avuțiilor minerale și al rezervelor de diferite categorii, Institutul nu numai că a ținut totdeauna în curent organele diriguitoare ale politicei noastre miniere cu starea cunoștințelor din acest punct de vedere, dar, plecând dela aceste cunoștințe, a sugerat la timp și măsurile cele mai indicate prin care Statul să-și asigure toate foloasele la care are drept.

Memoriul de față este unul din exemplele cele mai eclatante de modul cum a înțeles să-și facă datoria. Din el cititorul va afla, între altele, că ideia naționalizării subsolului, realizată prin Constituția din 1923, își are sorgintea la acest Institut, ideie îsvorâtă în primul rând din cunoașterea de aproape a zăcămintelor și din necesitatea unei raționale exploatari și puneri în valoare, care sub regimul anterior nu era posibilă.

Trec asupra altor sugestii și propuneri, mai mult sau mai puțin luate în seamă și aplicate. Nu pot însă să nu amintesc faptul că, după 1930, când exploatarea petrolierului alunecase pe panta supraproducției, Institutul Geologic n'a

lipsit să atragă atenția asupra anomaliei ce rezulta din disproporția gravă dintre ritmul exagerat al explorației și cel atât de amortit al explorării, și asupra pericolului la care se expunea evoluția viitoare a întregei noastre industrii de petrol.

Din nefericire numeroasele sale intervenții n'au avut în totdeauna efectul dorit. Fie din cauza discontinuității de vederi în conducere, fie din lipsa unui instrument politic, rol ce ar fi revenit unui bloc unitar al întreprinderilor românești, Statul nu a făcut, în ceeace privește industria extractivă, mai ales în timpul inflației producției de petrol, politica de prevedere care trebuia dusă. Din cauza aceasta ne găsim azi în situația de a nu avea decât foarte puține rezerve asigurate de petrol.

Este adevărat că în ultimul timp Statul s'a convins, în fine, de realitate și a venit cu crearea unei organizații pentru prospectiuni și explorări miniere. Prin legea din 9 Ianuarie 1939 a luat ființă pe lângă Ministerul Economiei Naționale, „Administrația comercială pentru prospectiuni și explorări miniere, ACEX“, menită să descopere și să pună în valoare bunuri miniere.

Este, desigur, un început. Dar cât de întârziată suntem, Domnule Profesor MRAZEC, față de cele preconizate de Dvs. acum 25 de ani ? ! Totuși, tot mai bine târziu, decât niciodată!

G. MACOVEI

Septembrie 1940

Institutul Geologic al României

Institutul Geologic al României

N O T A

In concepția ce a călăuzit stabilirea planului și programului de lucru al Institutului Geologic al României precum și organizarea sa la înființarea lui, lucrările nu trebuiau să fie restrânse numai la cercetări din domeniul științelor geologice și a științelor mineralogice cuprinse în noțiunea oficială de studiul solului și subsolului țării.

Se prevedea ca Institutul, prin structura ce i s'a dat, să vină în atingere cu toate ramurile activității științifice și economice ale României, care se sprijină pe cunoașterea substanțelor constitutive ale pământului țării.

El îmbrățișa deci în cuprinsul activității sale probleme din cele mai diferite ale științelor mineralogice și geologice în aplicarea lor la viața științifică și economică ce-i imprima un caracter enciclopedic particular.

Așa se explică că Institutul a fost însărcinat cu redactarea Legii Minelor din 1924 și rolul ce-l are și astăzi în aplicarea acestei legi. Așa se explică că lui i s'a încredințat, pe lângă multe altele, îndrumarea și organizarea lucrărilor comisiunii pentru electricarea țării, care au trecut apoi la Direcțiunea Energiei din Ministerul de Industrie și Comerț, când această direcțiune a luat ființă, etc.

În sfera acestor preocupări, problema generatorilor naturali de energie, în generalitatea ei, și sub toate aspectele sale, ocupa un loc de frunte prin importanța ce dela început Institutul a dat acestei probleme din punct de vedere economic și politic general.

Memoriul prezent „Problema petrolului în România față de problema mondială din 1915“, conceput în pri-

măvara anului 1915, este expresiunea acestor preocupări, izvorâte dintr'un sentiment de datorie de a atrage atenția asupra unei situațiuni dăunătoare viitorului economic al țării. El este de fapt un rezumat al unor note anterioare puse la zi în primele luni ale războiului mondial din 1914—1918.

Memoriul în ansamblul lui este o schiță sumară a acestei situațiuni, scrisă lapidar, utilizând informațiunile atunci disponibile, pentru o orientare generală în această chestiune.

Un principiu fundamental ce am desvoltat în altă parte, ne învață că soluționarea oricărei probleme ce se ridică în calea unui stat sau a unui popor, trebuie căutată în cadrul mondial al acestei probleme. Plecând dela acest principiu și dela necesitatea de a cunoaște realitățile problemei, am prezentat în această sumară expunere situația problemei petrolului din România în ambianța împrejurărilor generale mondiale nesigure și aşa de puțin clare în 1915.

Adânc îngrijorat de necesitatea de a asigura țării în viitor o libertate economică reală, care nu se poate concepe fără stăpânirea generatorilor de energie de care dispune, am propus o soluționare principală, dată în trăsături generale și mari, care se rezumă în aşezarea unui regim național și social corespunzător, care, credeam, că și-ar găsi justă expresiune într'un monopol de Stat. În concepția aceasta, Statul putea să formeze organizațiuni de exploatarea acestui drept al lui în care participă și exercită controlul funcționării lor.

Posibilitatea de a păstra propunerile în total sau numai parțial, de a le reduce sau de a le desvolta încă mai mult, a rămas rezervată studiului posibilității de a le realiza prin adaptarea la situațiunea de atunci.

Propunerea a găsit o primire înțelegătoare și mult încurajatoare la cel mai convins dintre oamenii noștri de stat, că totul se poate cucerî în țară „prin noi însine“, — la VINTILĂ BRĂTIANU.

Concluziunile la care ducea examinarea problemei generatorilor de energie minerali, din punctul nostru de vedere, formau, pe lângă altele, un sprijin prețios pentru întronarea unui alt mare principiu de Stat realizat prin art. 19 din Constituția din 1923, că bogățiile naturale ale subsolului aparțin națiunii. Acest element puternic susținător al creditului Statului, a fost mult slăbit în ce privește petrolul, de modificările la care a fost supus proiectul legii minelor din 1924 și mai ales de numeroasele schimbări aduse legii ulterior, dictate de alte considerații decât acelea ale unei politici de Stat protectoare a economiei naționale.

Nu insist mai mult, dar atrag din nou atențunea asupra unui fapt important și foarte îngrijorător.

Dela 1933 s'a îndrumat exploatarea petrolului la o supraproducție nejustificabilă din punct de vedere al unei politici sănătoase și patriotice de Stat. Mineritul petrolului a ajuns într-o fază de sleire prădalnică a rezervelor de petrol, fără ca să se știe măcar care sunt posibilitățile în viitor. Este ușor de a stabili pierderile enorme ce a suferit economia națională și rezervele de petrol, întrecând supozиțiile cele mai pesimiste. O îndreptare cel puțin parțială a acestei situații se impune printr'o adaptare la situația generală de fapt a rezervelor. Producția va trebui să sufere acea reducere ce ar permite să se atingă acel echilibru economic care este expresia raportului între mărimea rezervelor de petrol astăzi vizibile și probabile, și producțunea. Am preconizat acest principiu de mai bine de 10 ani, prevenind că trebuie să ne așteptăm la un declin al producției ca o consecință naturală și inevitabilă a creșterii peste limitele unei exploatații economicește raționale.

O comparație între situația din 1915 și aceia de astăzi asemănătoare prin ambianța războinică, merită să fie privită mai de aproape. Evident, condițiunile sunt mult mai schimbate. Raporturile între cele două grupuri mondiale s-au normalizat, ceiace era firesc de așteptat, o în-

țelegere a intervenit cu privire la unele din interesele lor în România. Raporturile politice mondiale sunt în prefacere. Nu știm însă ce va aduce viitorul imediat. Dar tocmai această situație cere ca să se ia măsuri urgente de adaptare pentru a aduce industria de petrol din țară în hotarele câmpului intereselor naționale prin intervenția Statului și înainte de s'ar produce o altă schimbare a împrejurărilor de astăzi.

Câteva punete din totalul propunerilor de atunci prezintă urgență și pot fi imediat realizate, cred eu, în condițiunile actuale ale situației. Este întâi explorarea generală, adică cercetarea metodică și extensivă în vederea de a descoperi valoarea rezervelor astăzi considerate ca posibile și în consecință deschiderea de noi zăcăminte exploataabile, precum și prospectarea regiunilor presupuse ca eventual posibil petrolifere. Prin nehotărârea Statului de a lua măsuri în consecință în această chestiune, s'a creiat astăzi o situație inextricabilă ce nu poate fi rezolvată în mod satisfăcător prin simpla aplicare a legii minelor, care duce la complicații ce provoacă fatalmente întârzieri, sau fac chiar imposibilă o cercetare generală rațională. Numai prin măsuri energice și radicale se poate găsi o eșire din impasul în care se găsește mineritul petrolului. Dacă explorarea generală ar constitui un drept al Statului, acesta ar putea păși repede la o organizare unitară de prospectare și explorare generală și rațională, rămânând ca eventualele drepturi ale altora să găsească în ea o încadrare corespunzătoare.

Un alt punct interesant, care cere și el o limpezire urgentă, este distribuirea internă a derivatelor, singură din toate operațiunile industriei de petrol ce nu comportă nici un risc, nici acuma, nici într'un viitor fie căt de departat. Atât principiul apărării libertății și independenței economice a țării căt și chiar numai consideraționi fiscale, îndreaptă în această chestiune totul în spre un monopol

de Stat. Organizarea lui nu prezintă dificultăți mari. Statul participă în acest organ cu drepturile sale și ar exercita controlul necesar.

Fie ca această chemare să găsească măcar astăzi ascultare.

L. MRAZEC

Vara 1940.

Institutul Geologic al României

PRECUVÂNTARE

Problema petrolului, singurul generator de energie însemnat de care dispune România, este o problemă de economie națională, în acelaș timp însă și o problemă politică.

Avantajile neprețuite pe care le prezintă petrolul ca combustibil ușor transportabil, avantaje ce n'au fost ajunse până acum de alt generator de energie, a ridicat petrolul la înălțimea unei mărfi care joacă pe piața mondială un rol politic din ce în ce mai important.

Prin urmare, o concepție limpede a acestei probleme nu se poate avea decât examinând-o și din punctul de vedere al intereselor politico-naționale.

Războiul de astăzi, care va avea în curând ca urmare o schimbare a condițiunilor economice și politice mondiale, ne impune de a cerceta în prealabil și situaționa petrolului din înainte cât și din timpul răsboiului, pentru a ne putea orienta astfel în viitorul acestei importante probleme.

Condițiunile de astăzi, și mai ales valoarea de „armă” ce a câștigat-o petrolul, vor sili statele producătoare să se hotărască pentru o atitudine precisă față de problema petrolului, în viitorul ce le aşteaptă.

Situaționa în România prezintă o deosebită gravitate. Statul este nevoit atât din punct de vedere al intereselor naționale interne cât, și mai ales, prin împrejurările externe să-și fixeze o linie de conduită în politica petrolului.

O soluție cât de grabnică se impune.

Scopul memoriului de față este:

1. de a arăta în trăsături generale starea actuală a raporturilor mondiale cât și din punct de vedere al intereselor speciale românești,

2. de a enunța principiile ce ar trebui să ne călăuzească în căutarea soluțiunii ce se va putea da.

In ultimul capitol al acestui memoriu, am expus principiile care cred că trebuie să servească drept bază în rezolvarea acestei probleme.

L. MRAZEC

Primăvara anului 1915.

PARTEA I-a

SITUATIUNEA INDUSTRIEI DE PETROL INAINTE DE RAZBOIU

I. SITUATIUNEA MONDIALA

In anii din urmă industria petrolului a luat un avânt foarte mare prin deschiderea unor regiuni noi, bogate în petrol. Cantitatea mare de derivate aruncate din cauza aceasta pe piețile mondiale, a consolidat întrebunțarea derivatelor ușoare (benzine) și mai ales a păcurei, a cărei utilizare depindea, înainte de toate, de posibilitatea de a avea în cantitate suficientă, pentru a asigura întrebunțarea ei în mod regulat, pe un timp îndelungat și în măsură cât de largă.

Această schimbare a avut negreșit și o influență foarte mare asupra echilibrului ce s'a stabilit între diferitele grupuri mari ce dețin majoritatea producției petrolului.

Totuși, grupurile Standard Oil Co. (Rockefeller)¹⁾ și Royal-Dutch-Shell²⁾, de care depind întreprinderi al căror capital investit cuprinde mai mult decât o treime din 7, 1/2 miliarde lei³⁾ ce se estimează că s'ar găsi în industria mondială a petrolului, nu numai că și-au menținut situația lor dominantă pe piețe, dar și-au mărit chiar sfera de acți-

1) Capitalul nominal total al tuturor întreprinderilor ce sunt cuprinse în acest grup ar fi în 1913—1914 de cca. 1, 1/4 miliarde lei capitalul real fiind de peste 3.000 milioane lei.

2) Capitalul nominal total al tuturor întreprinderilor ce țin de acest grup anglo-olandez, este în 1914 de aproximativ 1, 3/4 miliarde lei.

3) Toate evaluările sunt socotite în monedă aur.

vitate și de influență. Clădite pe o bază solidă de organizare, ele au fost până în anul 1914 factorii determinanți ai pieței mondiale de petrol.

Standard Oil Co. a fost silită să se dizolve din cauza politicei îndreptată în contra trusturilor de Guvernul Federal al Statelor Unite ale Americii de Nord (U. S. A.). Ea și-a găsit însă un alt mod de organizare prin care astăzi nu numai că nu s'a schimbat în realitate nimic în starea lucrurilor de mai înainte, dar din contră, s'a reușit a se da o înjghebare și mai solidă organizațiunilor ei comerciale, cele mai puternice din lume, ocolind toate legile ce s'au făcut în contra acestui trust.

De altfel, legile acestea privesc numai cercul de activitate intern al grupului căci în activitatea sa în afara de limitele Statelor Unite, grupul este puternic susținut de însuși Guvernul din Washington.

In anii din urmă producția descrescândă a regiunilor petroliere din munții Appalachi și cererile crescând ale pieții, a avut ca consecință o extindere a exploatațiunii petrolierului în Texas și în statele riverane golfului de Mexico, în California și în Wyoming. S-au format întreprinderi noi, independente, în mare parte finanțate din Europa sau aparținând la alte grupuri decât Standard Oil Co. O înțelegere între multe din aceste întreprinderi și Standard Oil exista la începutul lui 1914. Trustul nu le făcea dificultăți cât timp ele nu intrau în câmpul său de activitate. De altfel o parte din aceste întreprinderi depind în realitate tot de Standard Oil, cum de pildă întreprinderile mari din Wyoming, care, începute cu capitalul european, sunt astăzi învinse de trust.

Mari succese a putut să înregistreze grupul Standard în anii din urmă în republicele nordice ale Americii de Sud. In Mexico, căderea lui PORFIRIO DIAZ și starea revoluționară de până astăzi, își are originea în lupta dintre Standard Oil, reprezentată prin Water Pierre Oil Co. și grupul Pearson & Son Ltd. din London, reprezentat prin Mexican Eagle Co. Această societate a reușit să-și asigure

în 1906 concesiuni de ale Statului cu o suprafață totală de aproape 240.000 kilometri pătrați. Această luptă s'a transformat mai târziu într-o luptă între interesele Statelor Unite și acelea ale Marelui Britanii.

Dacă urmărim politica petrolului a Marelui Britanii în anii din urmă constatăm, pe de o parte grija cu care ea caută să-și asigure regiuni petroliifere pe toată întinderea globului terestru prin concesiuni acordate de diferite state guvernului englez, pe de altă parte încurajarea ce o dă întreprinderilor engleze din țările străine. Avantajile mari pe care le prezintă întrebuințarea multor din derivatele petrolului ca combustibil pentru marina de războiu și pentru vapoarele de mare viteză ale marinei comerciale, dictau Marelui Britanii o politică care se poate rezuma astfel:

1. A avea pe coastele oceanelor depozite de petrol pentru nevoile marinei de războiu și de comerț, dacă este posibil cu un hinterland producător.

2. De a acapara în țările străine producătoare cel puțin o parte din producție prin întreprinderi engleze și de a controla astfel, ca regulator interesat, producția țărilor respective.

Este de remarcat că în coloniile sale din Asia și Africa, petrolul nu poate fi exploatat decât de întreprinderi cu capital englez.

Tendințele guvernului se deslușesc și mai bine dacă examinăm câteva din concesiunile obținute de însuși Statul englez în statele străine.

Pentru Egipt se studia deja în 1913 un proiect prezentat, după cererea Statului englez, de Shell Co, care face parte din grupul Royal-Dutch-Shell. Acestei grupe trebuia să i se concesioneze întinderi mari de teren petrolifer din regiunile vecine Mărei Rosii, un adevărat monopol. În această întreprindere ar fi intrat Statul egiptean, proprietar, copărtaș și cu dreptul prerogativ de cumpărarea rezidiurilor de petrol. Shell Co era obligată de a construi o rafinărie mare de petrol la

Suez, care funcționează dela 1913, prelucrând petrolul din zăcăminte egiptene și persane.

Statul englez a obținut apoi monopolul de exploatare a terenurilor petrolifere din cea mai mare parte a Persiei. Anglo Persian Oil Co, căreia i s'a concesionat acest monopol din sfera de influență engleză, adică zăcămintele dintre Mesopotamia și Belucistan, dispune de un capital de peste 100 milioane franci, din care mai mult de jumătate este vărsat de Statul englez, adică 55 milioane. Anglo Persian Oil Co este strâns legată de Burmah Oil Co, care exploatează în Indiile engleze. În afară de aceasta, mai în sprij Nord de sfera de influență engleză, au început să se așeze societăți engleze independente. Tot Statul englez a presintat în 1914, o cerere guvernului otoman pentru concesionarea zăcămintelor de petrol din Asia Mică. S'a constituit Turkish Oil Co, o societate engleză, în care pare că guvernul englez are 50% din capital, iar restul în părți egale s'ar fi împărțit între Deutsche Bank și Anglo Saxonian Oil Co, care depinde de Shell Co¹⁾.

Politica aceasta a Angliei a avut ca consecință că principiul doctrinei lui Monroe să fie susținut pentru petrol cu toată energia de guvernul din Washington, iar ca executor al acestei politici s'a erijat Standard Oil Co.

Concesiunile deja obținute, prin intervenirea guvernului englez, pentru grupul Pearson (Lord Gowdray) în Ecuador și Bolivia, au fost retrase grupului în urma presiunilor făcute de Statele Unite și au fost trecute, după, cât se pare unei societăți americane, dependentă de Standard Oil Co.

Tot astfel, exploataările de petrol din Columbia se fac de Standard Oil Co. Aceste zăcăminte sunt foarte importante

1) Aci este de observat că exploataările societății trebuiau să fie făcute în Mesopotamia, în Siria și pe linia drumului de fer proiectat din Hedjas.

Pentru studiul acestei din urmă regiuni, guvernul otoman s'a adresat în 1912 și 1913 Institutului Geologic al României. Tratativele n'au avut rezultat, pare-se din cauza unor intervențuni străine.

căci ele pot da petrol direct pentru canalul de Panama fără a trece pe mare sau prin Mexico.

O altă victorie ale cărei consecințe pot fi incalculabile atât pentru politica în Extremul Orient cât și pentru echilibrul ce s'a stabilit între grupările mondiale de petrol, este concesionarea regiunilor presupuse petrolifere din China, obținută de Standard Oil Co, adică de Statele Unite. Această concesiunea a fost dată în contra voinței Japoniei. Prin deschiderea eventuală a acestor regiuni, Standard Oil Co. va înlătura probabil pe Royal-Dutch-Shell de pe piața chineză, care până acum a fost alimentată de ambele grupuri.

In Europa, acțiunea lui Standard Oil este limitată în țările de producție, prin măsurile energetic luate întâi de Statul Român și mai târziu de cel Austriac.

Grupul Royal-Dutch-Shell¹⁾ domină în Indiile olandeze. In cercul intereselor sale intră, în afară de aceastea, întreprinderi numeroase și puternice, din cari cele mai însemnate sunt în Statele Unite, Mexico, Rusia, și Egipt.

Grupul face în Statele Unite mari sforțări pentru a ralia grupurile și întreprinderile independente de Standard Oil și mai ales acelea în cari este interesat și capitalul englez. În Indiile olandeze el se opune cu toate puterile lui Standard Oil, care, până astăzi, n'a putut încă să-și asigure aici concesiuni importante. Guvernul olandez favorizează întreprinderile curat olandeze față de cele mixte sau străine.

Producția grupului a fost în 1913 de peste 3.643.000 tone (adică de două ori mai mare decât producția totală a Ro-

1) Acest grup anglo-olandez s'a format prin unirea intereselor lui Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Ecxplotatie van Petrol Sumbronnen in Nederlandsch Indie, cu sediul în Haga, și Shell Transport & Trading Comp. din London.

In 1912 au intrat în acest grup și interesele pe cari grupul Rothschild le-a avut în industria petrolului în Rusia.

In societățile ce depind de grupul Dutch-Royal-Shell, interesele olandeze intră cu 60%, cele engleze cu 40%. Totuși direcționea comercială este în London.

mâniei), în care acea a întreprinderilor sale din Rusia și din Indiile olandeze intră cu peste 3 milioane.

Celelalte grupuri nu joacă un rol aşa de mare pe piata mondială.

Ele n'au putut satisface în Rusia acum câțiva ani nici măcar cererea pieții interne.

Ridicarea prețului petrolului a avut însă ca efect o restrângere progresândă a consumațiunii mazutului și înlocuirea lui prin cărbune. Descoperirea de regiuni petrolifere întinse la răsărit de Marea Caspică n'a avut până azi nici o influență asupra pieții rusești, care suferă mai ales prin lipsa mijloacelor de transport. Astfel una din țările cele mai bogate în zăcăminte de petrol arată de câțiva ani o scădere în producție, datorită mai puțin scăderii producțiunii dela Baku din cauza sleirii parțiale a zăcământului, de altfel incomplet explloatat, cât grevelor și faptului că producția de cărbuni din Doneț concurează cu succes petrolul în centrele industriale ale Rusiei. Interesant este de observat că, în întreprinderile de petrol din Rusia, capitalul englez pur pare a nu fi interesat decât cu circa 100 milioane L.St., de și Rusia este, ca țară producătoare, a doua din lume și producția sa este 16% din producția mondială¹⁾.

Din toate grupurile celelalte, un interes special pentru România nu prezintă decât grupul ce depinde de Europäische Petroleum Union (E.P.U.) și Deutsche Erdöl Aktien Gesellschaft (D.E.A.).

E.P.U. cuprinde interesele lui Deutsche Bank, a caselor Rothschild și Nobel, adică Steaua Română și societățile ce depind de frații Nobel în Rusia și câteva întreprinderi din Galitia.

Interesele lui D.E.A. din concernul lui Disconto Gesellschaft sunt în exploatarea petrolului în România, Germania și Galitia.

In rezumat, se vede că în cei din urmă patru ani, apare

1) Din date recente pare a rezulta că este cu mult mai ridicat.

Statul englez, ca un factor nou important în dezvoltarea industriei petrolului. Prin o politică abil chibzuită, caută în mod direct sau indirect să domine sau să controleze producția petrolului atât pe piața mondială cât și în țările producătoare. Desigur nu ideea de a câștiga a fost cea conducătoare, ci rationamentul că acela care vrea să domineze globul terestru, trebuie să disponă pretutindeni și pe cât posibil el singur de acel generator de energie, care dă superioritatea unei flote de războiu sau comerciale, față de o flotă ce întrebunează cărbuni, și care-i permite astfel de a opri vânzarea petrolului pentru statele inamice în timpul unui războiu, fie el chiar numai unul economic.

Statele Unite au putut să opreasă acapararea de către englezi a zăcămintelor de petrol din America de Sud, iar revoluția cronică din Mexico, provocată de altfel de interesele americane, le va permite probabil de a controla în curând și de aproape țara aceasta și de a restrânge acolo influența precumpăniatoare engleză.

Capitalul englez pur interesat în industria petrolului în lume este aproximativ de peste 2, 1/2 miliarde lei din cele circa 7, 1/2 miliarde ce ar reprezenta capitalul tuturor naționalităților.

Dacă socotim însă întreprinderile în care capitalul englez este larg interesat și a căror îndrumare se face după principiile politice stabilite de Statul englez, vedem că aceste grupuri dispun în 1914 de mai mult de 1/2 din capitalul angajat în industria petrolului în lumie, adică peste 4 miliarde lei (în 1915, aproximativ 5 miliarde lei).

In rezumat, la începutul anului 1914 se constată o grupare a forțelor puse în industria petrolului, ce se prezintă în realitate cu totul altfel decât se obișnuiește de a le vedea; de o parte Statele Unite care în politica externă a petrolului lucrează prin grupul Rockefeller, de altă parte Anglia care caută de a controla și dirija,

în anumite limite, toate întreprinderile engleze sau caută să obție ca Stat pentru urmărirea politicei sale, concesiuni regionale, cum de pildă este cazul Persiei.

Toate întreprinderile celoralte țări dispar pe lângă aceste două organizări uriașe cu tendință imperialistă.

II. PROducțIA MONDIALĂ A PETROLULUI INAINTEA RAZBOIULUI

Față de împrejurările actuale este interesant de a examina producția petrolului, în diferite țări producătoare, înaintea declarării războiului (vezi tabloul I și II pag. 28).

In 1913 producția mondială a petrolului s'a ridicat la 50.798.275 tone în valoare aproximativă de 1,3/4—2 miliarde lei (pentru petrolul prelucrat probabil 4 miliarde). Ea a crescut față de 1912 cu 8,60% și arăta la începutul lui 1914 o tendință și mai mare de creștere, datorită producțiunii enorme a câmpurilor mexicane și a celor din regiunile noi descoperite ale Americii de Nord.

Dacă comparăm producția din 1906 care era de 28.419.328 tone cu aceea din 1913, constatăm o creștere de 78%. Statele Unite, România, Indiile britanice, arată creșteri de 85,55%, 112,53% și 77,86%; Germania, Indiile olandeze și Galitia creșteri de 59,80%, 29,08% și 42,98%, iar Mexico, a cărei producție de petrol vine de abia în 1908 pe piața mondială, ocupă în 1913 locul al 2-lea în seria țărilor producătoare de petrol, cu o producție de peste 3 mil. tone, care la începutul anului 1914 arăta încă o creștere foarte rapidă. Creșterea producțiunii în Rusia, cu toate că această țară dispune de zăcăminte în tinse și foarte bogate, nu este în acelaș interval de timp decât de 15,06%.

Dacă examinăm producția mondială din 1913 față de cea din 1912, constatăm și aici pentru cele mai multe țări productive creșteri însemnate; Statele Unite peste 9% cu

un plus de producție de peste 3 mil. tone, aproximativ de două ori producția totală a României. Mexico arată o creștere de 35,88% și Japonia de 12,18%, cu tendința de a-și mări mereu producțiunea.

TABLOUL I-iu
Producția mondială de petrol în 1913

Țara producătoare	Tone metrice	Procente
1. Statele Unite . . .	32,314,440	63,63
2. Rusia	9,246,942	18,20
3. Mexico	3,000,000	5,90
4. România	1,885,384	3,72
5. Indiile Neerlandeze	1,534,223	3,02
6. Galiția	1,087,286	2,14
7. Indiile Engleze . .	1,000,000	1,97
8. Japonia	250,000	0,49
9. Germania	130,000	0,25 probabil mai mult de 142,000
10. Celelalte țări . .	350,000	0,68
Total	50,798,275	100,00

TABLOUL II-lea
Producția mondială a petrolului pe anii 1912 și 1913

Ț a r a	Producția pe anul 1912—1913		Crescerea sau descreșterea	
	în tone metrice		+ %	- %
1. Statele Unite . . .	29,096,832	32,314,440	11,05	--
2. Rusia	9,325,094	9,246,942	--	0,84
3. Mexico	2,207,762	3,000,000	35,88	--
4. România	1,806,942	1,885,384	4,37	--
5. Indiile Neerlandeze .	1,478,132	1,534,223	3,79	--
6. Galiția	1,187,007	1,087,286	--	8,40
7. Indiile Britanice . .	989,801	1,000,000	1,03	--
8. Japonia	222,854	250,000	12,16	--
9. Germania	134,784	130,000	--	3,54
10. Alte țări	311,098	350,000	12,53	--
Producția mondială totală	46,761,106	50,798,275	8,60	--

Curba de producțiiune a României, 4,37%, și a Indiilor Neerlandeze, 3,79%, arată o ascensiune normală; a Indiilor engleze este slabă, 1,03%.

Rusia prezintă o scădere de 0,80%, curba de producție arată dela 1910 o scădere slabă dar continuă, iar Galitia o scădere de 8,40%, continuă dar mai rapidă de cât aceea a Rusiei. Scăderile acestea nu indică în genere o sleire definitivă a zăcămintelor acestor țări, ci numai o sleire a unor regiuni, fără ca alte câmpuri noi să fie deschise sau suficient de intensiv exploataate, și înainte de toate pentru Galitia o politică greșită a Statului austriac, iar pentru Rusia lipsa unei politici de producție.

In 1913, Statele Unite ocupau ca întotdeauna locul întâi cu 63%, din producția totală mondială, Rusia locul al doilea cu 18,20%; apoi Mexico cu 5,90% și România cu 3,72%. Urmează Indiile olandeze cu 3,02%, Galitia cu 2,14%, Indiile engleze cu aproximativ 2% și celelalte țări cu 1%.

In primele 7 luni din 1914 producțiiunea tuturor statelor, în afară de Rusia, crește repede. Mai ales producția din Statele Unite și Mexico se prezintă sub cele mai bune perspective. In Japonia s'au răzbit sonde eruptive, ce arată că zăcămintele sunt poate mai bogate decât s'a crezut. Se socotește chiar cu o creștere probabilă de 15% față de producția din anul precedent.

De remarcat este că grupul Standard Oil Co contribue larg la mărirea producționii în Statele Unite pentru a cumpăni influența întreprinderilor independente pe piața mondială. De aici se poate prevede în curând o luptă între aceste două forțe.

Guvernul din Washington însă, îngrijat de extractiunea considerată ca nechibzuită a petrolului și a luptelor ce petrolul american trebuia să le susțină pe piețele extra-americană și cari desigur nu puteau decât să deprecieze produsul și să aducă astfel un prejudiciu mare țării, anunță studii și măsuri cu privire la această situație.

De un deosebit interes pentru România este examinarea situațiunii câmpurilor de petrol din Galitia și situațiunea exploatarilor pentru petrol și gaze naturale din Ungaria.

In Galitia începutul de sleire a schelelor Borysław-Tustanowice a adus în 1913 o scădere de producție cu circa 100.000 tone față de 1912, adică cu 8,40%. In primele luni ale anului 1914 se arată însă o creștere usoară în producție. Orizonturi de petrol și mai adânci au fost descoperite la Borysław și numeroase întreprinderi noi s-au stabilit în anii din urmă. S'a semnalat în același timp o afluență mare și izbitoare a capitalului englez, francez și belgian. Cumpărările se făceau mai ales în Galitia occidentală și, după prospectele publicate ale întreprinderilor, se prevedea o eră nouă în industria petrolului galician.

Un punct însă rămânea pe atunci nelămurit în toată mișcarea aceasta, anume achiziționarea de suprafețe întinse de regiuni presupuse petrolifere și cu cheltuieli prea mari în Galitia occidentală, care este în general foarte puțin productivă și considerată chiar de geologii locali ca neprezentând sansele de a întâlni bogăția zăcămintelor din Galitia orientală.

Scopul pare însă că ar fi fost, după cum se vede acum în timpul războiului, poate mai mult unul strategic (?).

In Ungaria, Statul a monopolizat în 1912 exploatarea de săruri de potasiu, de petrol și de gaze naturale. De atunci s'au urmat studii geologice și lucrări de exploatare în Câmpia (Mezőseg) Transilvaniei și în urmă în regiunile celelalte ale Ungariei, unde s'au semnalat urme de petrol și gaze. Căutarea gazelor în Transilvania a fost încununată de succes. Zece sonde produc astăzi gaze. Opt din ele produc din adâncime foarte mică (80—150 metri), în total 647.000 m³ pe zi, presiunea fiind de 10—21 atmosfere. In adâncimi mai mari, după toate probabilitățile, se vor găsi cantități mari de gaze. Două sonde la Kissarmas dau din 226 și 302 m. peste 1.000.000 m³ pe zi, cu o presiune de

25—26 atmosfere. Prin conducte se duce gazul la Turda și Maros Ujvar. Se studiază alimentarea cu gaz a orașelor Cluj, Mediaș, Maroș-Vasarhely.

Toată Câmpia închide în totalitatea ei, după toate probabilitățile, zăcăminte bogate de gaz, care par a putea fi comparabile cu cele din Statele Unite.

Lucrările de explorare făcute de Statul Ungar au mai descoperit în partea de Nord-Vest a Ungariei, la Eg bell, un zăcământ de petrol. Din adâncime de 180—200 m s-au obținut producții zilnice de 1/2—3 vagoane de sondă.

In sfârșit, ca o mare problemă de viitor, se consideră explorarea în adâncimi foarte mari a Câmpiei Ungare (Depresiunea panonică) pentru căutarea gazelor naturale. De mult sunt cunoscute și chiar utilizate aici eşiri de gaze în multe localități.

Statul Ungar în timp de mai mulți ani înscrie în bugetul ministerului de finanțe sute de mii de coroane, în scop de a inventaria acest generator de energie. În 1912 suma se ridică la circa 1.550.000 coroane.

CONCLUZIUNI GENERALE PRIVIND SITUATIUNEA MONDIALA INAINTE DE RAZBOI

Producția mondială a petrolului se ridică repede din an în an și mai ales dela 1912 începând. Cauzele sunt multiple. Din cele expuse în capitolul precedent, se poate vedea că, cauzele principale sunt:

1. Însemnatatea mare ce au câștigat derivatale de petrol:

a) ca combustibil pentru marină și în special pentru marina statelor care caută să stăpânească măriile și comerțul lor;

b) pentru motoarele ce au nevoie de un generator de o calitate superioară, ușor transportabil.

2. Prețurile mult ridicate din anii din urmă ce

rezultă din cererea extraordinar de mare de rezidiuri de petrol și de benzină pe piețele europene.

3. Lupta între grupurile mari și între statele sub a căror steag ele se adăpostesc. Guvernul englez vrea să disponă de rezidiuri pentru flota de războiu, pe cât posibil, fără a recurge la grupuri străine.

Intreprinderile engleze au căutat astfel, după îndemnul guvernului englez, să se desvoile și să aducă înainte de toate pe piața engleză produsele lor. Iar guvernul s'a asociat cu capital pentru exploatare din Orient, aducând ca aport și drepturile sale asupra regiunilor petrolifere din Persia, Egipt și Mesopotamia.

III. SITUATIUNEA INDUSTRIEI PETROLULUI IN ROMÂNIA INAJTE DE RASBOIU

Capitalul nominal angajat în industria petrolului în 1914 este de peste 530 milioane lei, din care cel efectiv atinge poate 468 milioane lei.

La aceste sume trebuie adăugate și sumele investite de Stat în conducta de petrol Băicoi-Buzău-Constanța și instalațiile portului de petrol dela Constanța, în total 35 milioane lei.

De o deosebită importanță pentru stabilirea unei politici de stat ce trebuie să urmărească Statul Român în ceea ce privește situația industriei petrolului din țară, din punct de vedere al intereselor grupurilor europene și concernelor mondiale.

Intreprinderile private din punct de vedere al relațiunilor lor sau a dependenței lor de grupurile europene sau mondiale, arată că grupurile Standard Oil Co și Royal-Dutch, sunt reprezentate prin două întreprinderi în România care sunt cele mai bine și puternic organizate din toate întreprinderile din țară.

Cel dintâi grup prin Societatea Româno-Americană, al doilea prin Astra-Română.

Astra-Română, cu un capital de 60 milioane lei, re-

rezintând 11,3% din capitalul nominal total de 530 milioane lei investit în industria petrolului din țară, a avut în 1913 o producție de peste 444.025 tone, adică aproape 1/4 din producția țării (23,5%). Ea stă în fruntea tuturor întreprinderilor.

Fabrica sa din Ploiești poate prelucra 723.990 tone țițieiu, adică 17,4% din puterea de prelucrare a tuturor fabricelor din țară; ea poate produce și lampant, tip Dr. EDELEANU.

Societatea Româno-Americană cu un capital de 25 milioane, 4,7% din capitalul total, a avut în 1913 o producție de 333.231 tone sau 17,6% din producția țării, iar fabrica ei poate prelucra 434.250 tone sau 10,5% din puterea totală a fabricelor din țară.

Ambele grupuri dețineau în 1913 mai mult de o treime din producția țării, peste 35,8%, deși capitalul lor nu reprezintă decât 15% din capitalul nominal total¹⁾, iar fabricele lor pot prelucra 3/5 din producția totală a țării.

Din celelalte întreprinderi din țară, prezintă astăzi, în a doua linie, un interes mai mare acele ce aparțin grupului D. E. A. și grupului Deutsche Bank.

Acesta din urmă este reprezentat prin Steaua Română și societățile afiliate ei, cu un capital de 131,5 milioane, care reprezintă 24,8% din capitalul de 50 milioane.

Producția ei din 1913 s'a ridicat la 403.360 tone, sau 21,5% din producția țării. Cele două fabrici ale grupului pot prelucra până la 954.790 tone, adică 23,5% din puterea de prelucrare a fabricelor din țară sau 1/2 din producția totală a țării.

D. E. A. cuprinde atât societatea de exploatare Concordia cât și fabrica Vega și Creditul Petrolifer. Capitalul total al acestor întreprinderi se ridică la 23,6 milioane lei, 4,4% din capitalul nominal total. Producția totală a schelelor s'a ridicat la circa 83.200 tone sau 4,4% din producția totală a țării, iar puterea de prelucrare a Vegei

1) Sub capital nominal total se înțelege tot capitalul nominal investit în industria petrolului din România.

este de 508.170 tone, adică 12,2% din puterea de prelucrare a țării.

Ambele grupuri germane cu un capital de 155 milioane sau peste 29% din capitalul nominal total au produs peste 485.400 tone sau aproximativ 30% din producția țării, iar fabricile lor pot prelucra peste 1.460.000 tone sau aproape 80% din producția actuală a țării.

Astra Română și Româno-Americană, conform principiilor grupurilor cărora aparțin, au căutat să-și consolideze, chiar cu sacrificii mari, exploatațiuni în regiuni bogate, ceea ce explică rezultatul extrem de favorabil ce l prezintă extracția lor și care se repercuzează și asupra stării generale a societăților. Ambele întreprinderi au cumpărat și achiziționează până astăzi suprafețe mari de terenuri petrolifere, în complexuri compacte și de preferință proprietăți mari. Producția lor de astăzi este datorită faptului că ambele societăți exploatează intensiv în zona Moreni, unde posedă suprafețe mari de concesiuni. Fabricile lor instalate pentru realizarea unui program cât de vast, nu urmăresc în realitate decât a prepara măsme mari de o marfă ce poate fi aruncată pe piețele cei sunt rezervate prin combinațiile conducerii generale superioare ale grupurilor. Aceasta este politica puterilor mondiale de petrol.

In schimb întreprinderile ce depind de cele două grupuri germane arată, în general, o scădere a producției lor care se accentiază din ce în ce mai mult. Scăderea aceasta progresivă se explică, pentru Steaua Română, mai ales prin faptul că schela Câmpina începe să arate semne incontestabile de un început de declin, ceea ce nu poate fi cumpănat, nici de producția de la Arbănaș (Buzău), nici de acea din celelalte schele cei aparțin; iar în Moreni, care din toate câmpurile arată producția maximă pe sondă, societatea nu posedă decât concesiuni prea puține.

Mai toată producția societății Concordia vine din zona Buștenari, zăcământ în mare parte sleit și din zona para-

lelă de petrol Bordeni-Chiciura, care prezintă o bogătie variabilă.

Fabricele de petrol ale grupurilor germane sunt în general cele mai bine și complect organizate din țară¹⁾.

Luptele ce trebuiau să susție aceste grupuri pe piețile Europei și chiar în Germania, nedumerirea în chestia monopolului petrolului lampant în Germania, cât și cheltuielile mari care atrag după sine o politică de acapărare de terenuri petrolifere, au impus în ultimii ani, acestor grupuri, oarecare rezervă în activitatea lor în industria petrolului în România, mai ales că ele erau angajate foarte mult și în Galitia, unde erau concurate de întreprinderile noi engleze și franceze. De curând însă au început și ele să mărească rezervele lor de terenuri petrolifere.

Producția celor 4 întreprinderi care reprezintă grupurile mari de petrol din țară este de 1.260.000 tone sau 67% din producția totală a țării.

Din grupurile celealte ar fi de menționat *Omnium International de Petrol* un grup belgo-francez, reprezentând interesele Băncii Allard (Bruxelles), cu societățile *Colombia* și *Alfa*, care în 1913 au avut o producție de peste 250.000 tone, datorită aproape exclusiv unei singure sonde, sonda eruptivă Nr. 1 a Colombiei din Moreni-Tuicani.

Întreprinderile engleze cu un capital ce se ridică la cca. 155 milioane lei, n'au, la un loc, decât o producție de circa 120.000 tone, iar rafinăriile lor o putere de prelucrare de peste 250.000 tone (6,1%). Aceste întreprinderi sunt relativ noi, în general înființate pe baze foarte slabe, dar, prin unirea lor și prin acapărări de terenuri, pot fi consolidate reprezentând și ele o forță de care trebuie ținut seamă. Față de întreprinderile străine, întreprinderile românești cu 33 milioane lei, adică 6,3% din capitalul total au o

1) Grupurile germane nu posedă nici o rezervă importantă de terenuri petrolifere. *Disconto-Gesellschaft* prevăzând o nereușită a întreprinderilor sale, a luat contact cu *Standard Oil* și chiar cu *Shell*. Ea a trecut toate afacerile sale lui D. E. A. (interese germano-anglo-austriace) și avea în 1914, intenția să se retragă din industria de petrol.

productie de cca. 7.000 vagoane în 1913 sau 3,7% din producția țării!

In general extrem de slab organizate, multe din ele nu servesc decât speculațiunii și nu urmăresc un scop pur mineral și industrial în genere. Fabricile în număr de 45, sunt mici și dau în general produse inferioare. Ele pot prelucra 369.060 tone sau 8,9% din puterea de prelucrare a tuturor fabricelor.

La sfârșitul anului 1913, situațunea era deci următoarea în România:

Producția țării creștea neconitenit și ajunse în 1913 la peste 1.885.000 tone, creștere datorită bogăției câmpului Moreni și deschiderii câmpului Băicoi-Vest.

Intreprinderile care țin de grupurile mondiale Standard Oil și Royal-Dutch-Shell, s-au ridicat în puțini ani în fruntea producției; ele sunt bine consolidate.

Grupurile germane slăbesc pentru moment ca producție. Fabricile lor par însă a menține recordul în cantitate și mai ales în calitatea produselor. Au pierdut întărietate însă de la 1915 încoace.

Capacitatea totală de prelucrare a fabricelor de petrol din țară este de peste 4.150.000 tone, deci mai mult decât dublul producției țării; totuși unele fabrici mari își măresc și acum instalațiile lor (Româno-Americană și Astra Română). Se înființează încă fabrici noi, mijlocii sau mici, cum este Saturn, etc. Faptul că societățile mari construiesc fabrici cu o capacitate care întrece de multeori producția lor, este un semn că ele tind spre o mărire a producției proprii, ce nu o poate obține decât prin o extensiune și intensificare a exploatațiunii. Dar aceasta poate fi totodată și o armă în luptele între grupurile ce eventual să ar putea deslăngui în țară sau pe piețele străine.

Izbitoare este afluența capitalului englez în anii 1912—1914, chiar în momentele de acalmie în afaceri și de criză economică datorită războiului balcanic.

Achiziționarea și speculația de terenuri continuă,

de și legea consolidării astfel cum intră acum în vigoare, ar trebui să producă un efect contrariu. Probabil, grupurile mari bazate pe investițiile lor mari în industria petrolului și sprijinite pe influența de care dispun în țară, cât și pe presiunile din afară ce eventual ele ar putea provoca, urmăresc mai departe dezvoltarea lor pe baza unor programe ce angajează departe viitorul.

Cea mai mare parte a terenurilor din regiunile astăzi recunoscute petrolifere, sunt concesionate.

Situațiunea geografică a țării din punct de vedere politic și economic și numai în al doilea rând bogăția zăcămintelor de petrol, este una din cauzele principale ce face ca zăcămintele române să fie căutate.

IV. SITUAȚIUNEA ZĂCĂMINTELOR ROMÂNE MAI IMPORTANTE CARI SUNT IN EXPLORARE SAU IN EXPLOATARE IN 1913

Pentru a ne da seama valoarea actuală a zăcămintelor române, cred că este indicat de a da în trăsături generale o privire scurtă asupra situațiunii lor la sfârșitul anului 1913. Situațiunea este cât se poate de favorabilă pentru câmpurile din Subcarpați, adică în zona colinelor occidentale ale Munteniei, și destul de satisfăcătoare pentru zona muntoasă a Moldovei.

1. a) Lucrările la sud de Buștenari (Jud. Prahova) în comunele Scorțeni, Bordeni și Telega au arătat că toată regiunea între pârâul Doftănești și până în Valea Telehei, poate fi considerată ca petroliferă. Zona aceasta este cuprinsă aproximativ între schelele vechi din Buștenari și Telega la nord și o linie paralelă cu acestea, dar câțiva kilometri mai sudică. Într'adevăr rezultatul obținut prin explorare și exploatare indică dela Recea-Părșani-Bordeni până la Vest de Chiciurea, o zonă de petrol importantă însă cam neregulată ca producție și bogată în ape de zăcământ și de infiltrare, sub presiune mare.

Producția schelelor din această zonă a fost de 133.044 tone în 1913 iar în 1914 de 142.049 tone.

In regiunea aceasta, între Doftăneț și Valea Telehei, Statul posedă proprietăți care par a intra cu părțile lor de nord în zona de petrol.

b) In Nordul schelei vechi Buștenari s'a mai întins puțin zona exploataabilă în spre miază noapte.

c) Partea veche a schelelor din Buștenari (Stejar, Doftănețul de sus, Grâușor, Mislișoara, Călinet, Telega, etc.) slăbește din zi în zi, încât lucrările noi sunt rare, iar exploatarea se reduce în general la pomparea petrolului. Producția în 1913 din b și c a fost 165.002 tone față de 151.938 tone în 1914. Creșterea este datorită intensificării lucrărilor.

2. Schela Câmpina (Jud. Prahova) arată semne de slăbire. In partea de răsărit a schelei se observă fenomene caracteristice de inundare, care sunt de obicei preludiul unei scăderi repezi a producției legată de sleirea zăcământului. Prelungirea zonei în spre apus, la Poiana Vrăjitoarei, este înundată în Valea Prahovei, iar pe creasta Pițigai-Gura Drăgănesei ea este îngustă și foarte aleatorie, din cauza neregularității zăcământului. Rezultatele se mențin aici slabă. Producția în 1913 a fost 243.715 tone, iar în 1914 de 174.513 tone.

3. Moreni (Jud. Prahova). Lucrările în schela veche Stravopoleos-Tuicanî, s'a întins cu câteva sute de metri mai la sud, rezultatele sunt excelente, bogăția mare a zăcământului se menține în Dacian și în spre miază-zi.

In Bana s'a întâlnit petrol în Meotian într'un mic anticinal secundar. Această descoperire permite să se presupună că tot Meotianul trebuie să fie petrolifer în Moreni și deci reprezintă o rezervă nouă și importantă de petrol. Flancul de nord al zonei poate fi atunci exploatabil. Producția în 1913 a fost 981.953 tone, iar în 1914 de 896.096 tone.

4. La Filipești (Jud. Prahova) s'a întâlnit petrol la adâncimi mari de peste 1.000 metri. Zăcământul perfect păstrat este excesiv de bogat în gaze. Gazele sunt parțial captate și duse la Ploiești ca combustibil. Presiunea la gura

sondei este de peste 18 atmosfere, debitul măsurat la o sondă mijlocie este de 40 m^3 pe minut sau 28.000 m^3 în 24 ore.

Greutățile de foraj și sarcinile grele ce rezultă din speculația terenurilor și cari apăsă asupra exploatațiunii, fac ca acest zăcământ să nu fie mult exploatat, deși în condiții normale ar trebui să fie rentabil. Producția în 1913 a fost de 20.586 tone, iar în 1914 de 13.973 tone.

In partea de sud a schelei Moreni-Stavropoleos se întinde în prundișurile Cricovului, pe proprietatea Statului, iar la nord în Pleașa, nu este exclus ca anticinalul dela Filipești să se continue până pe proprietatea Statului.

5. Gura Ocniței (Jud. Dâmbovița). Rezultatele obținute în cei doi ani din urmă și judecând după cele din Bana, par a fi șanse de a găsi petrol în cantități mai mari. Producția în 1913 a fost de 39.661 tone în 1914 de 45.697 tone.

6. Ochiuri (Jud. Dâmbovița). Astra Română a găsit petrol exploatabil în Dacian. Petrol trebuie să fie și în etajul geologic mai vechi, în Meotian. Statul posedă partea de nord și prelungirea de E a zonei. Inceput de producție în 1914; în 1915 producția este frumoasă.

7. Băicoi-Tintea (Jud. Prahova). La apus de schela veche din Băicoi s'au întâlnit strate petrolieri bogate de către societatea Româno-Americană. O sondă pare a fi întâlnit în adâncime mai mare și Meotianul petrolifer. Condiții analoage de zăcământ sunt și în Tintea. Aceste două descoperiri confirmă în parte rezultatele obținute la Filipești și Bana și deschid pentru toată regiunea aceasta perspective noi și îmbucurătoare. Producția acestor două regiuni a fost în 1913 de 125.026 tone, iar în 1914 de 154.113 tone. În cîmpul Băicoi apar inundări.

8. Copăceni (Jud. Prahova). În Meotian s'a întâlnit petrol exploatabil. Lucrările sunt insuficiente pentru a putea cunoaște valoarea zăcământului.

9. Păcureți (Jud. Prahova). În partea de apus, Societatea Româno-Americană a întâlnit petrol exploatabil. Valoarea stratului rămâne încă necunoscută.

10. Arbanaş-Policiori (Jud. Buzău). Producția se menține. Ea a fost în 1913 de 120.862 tone în 1914 de 143.000 tone; zăcământ probabil mediocre.

11. Ceptura (Jud. Buzău). O boltă anticlinală. În Meotian în spre baza formațiunii, Steaua Română a întâlnit petrol. Bogăția zăcământului nu este încă determinată.

12. În Moldova trebuie relevate lucrările societății Steaua Română la Zemeș, (Tazlău-Sărat) din a căror rezultatele se poate deduce că în condițiuni de exploatare normale, zăcământul poate fi rentabil. Petrolul vine din Fliș. Statul posedă la nord și la sud proprietăți întinse.

CONCLUZIUNI GENERALE. Din exploataările și din explorările mai recente făcute în special de societățile Astra Română, Româno-Americană și Steaua Română se desprind următoarele concluziuni foarte importante:

A. În toate anticlinalele închise din Subcarpații Munteniei (regiunea colinelor la Est de Dâmbovița până în Moldova) trebuie să se găsească petrol în etajul Meotian. Toate anticlinalele diapire cu sămburi de sare încălcăti în spre Sud, pot avea petrol în Dacian și în deosebi pe flancul lor încălcitat, și trebuie să aibă în condițiuni normale petrol pe ambele flancuri în Meotian.

B. În zona flișului, în regiunea muntoasă a Moldovei, trebuie să fie încă zăcăminte de petrol, în Flișul terțiar, (Oligocen), pe liniile mari de dislocație.

Se înțelege că bogăția tuturor acestor zăcăminte poate fi variabilă, dar, în general, prognosticul este favorabil. Dacă explorațiunile se fac pe o scară mare și dacă exploatația se face rațional în raport cu bogăția zăcământului, rentabilitatea trebuie să fie asigurată.

In ceeace privește modul de exploatație trebuie să recunoaștem că s-au făcut progrese mari în schelele române. Mai ales în întrebuițarea gazelor ca combustibil se constată că cele mai multe din întreprinderile conduse cu ceva pricepere, întrebuițează gazele din sonde ca combustibil. Începutul în

mare a fost făcut de Steaua Română, apoi de Astra Română, care ard cantități mari de gaze sau le vând.

Cu toate acestea, exploatațiunea este încă departe de a trage un optimum de profit, pierderile de petrol și gaze sunt încă mari, mai ales în schelele bogate, și în cele mai multe cazuri nejustificate. Cauza este și lipsa de pricepere, dar mai ales faptul că regiunile bogate sunt de obicei îmbucătățite în parcele mici, cumpărate pe prețuri foarte mari și cu redevanțe uneori grele, ceea ce duce la o exploatare de concurență cu totul neratională și în totalitatea ei prădalnică.

Din cele expuse în capitolul III și IV, se poate trage concluziunea că dacă șansele de a avea rezerve mari de petrol în România s-au mărit în ultimii ani, situația economică din punct de vedere național și din punct de vedere al unei politici sănătoase de Stat, s'a înrăutățit și răul crește, situația se complică din ce în ce mai mult.

PARTEA II-a

SITUATIUNEA INDUSTRIEI PETROLULUI IN TIMPUL RĂSBOIULUI PÂNĂ ÎN PRIMĂVARA ANULUI 1915

Este foarte greu de a se face o imagină exactă a stării reale a acestei industrii în timpul primelor 9 luni ale războiului, din cauza lipsei de informațiuni controlabile.

Totuși, în trăsături mari, cu oarecare rezervă, se poate da următoarea schiță asupra situației mondiale și situației din România.

1. SITUAȚIA MONDIALĂ

1. Oprirea parțială a comerțului cu petrol. Se oprește în general exportul petrolului și al derivatelor sale atât din țările europene consumatoare cât și din cele producătoare : Galicia și în parte România, Rusia, nu pot exporta, Dardanele fiind închise.

2. Producția. A. Ea este în Galicia până la sfârșitul lui Aprilie aproape nulă pentru Austria, de când regiunea zăcămintelor bogate este ocupată de armata rusă. Totuș, pare că unele societăți cu capital francez sau englez exploatează și chiar distilă, probabil pentru a obține derivate și în special păcură necesară armatei rusești.

B. Producția în Rusia. Descreșterea constatată de câțiva timp nu se oprește. Cauza pare a fi atât cererea mai mică a pieții interne din cauza prețului ridicat al petrolului cât și în general nesiguranța în regiunile principalelor câmpuri.

C. Producția Statelor Unite arată în schimb o creștere foarte mare chiar față de producția anului trecut, care trecea ca unul din cei mai buni ani de record. Această creștere este datorită în special dezvoltării febrile a lucrărilor din anul trecut. Exportul în spre Europa fiind limitat la câteva țări, prin urmare piața de desfacere fiind restrânsă, s'a produs o scădere a prețului, scădere ce se accentuează din ce în ce mai mult și care va fi, poate, utilizată probabil de grupurile mondiale, pentru a-și înfeodaliza multe din întreprinderile independente. Cantitatea de petrol, brut și deriveate exportate, s'a ridicat totuși de la 6,7 mil. tone în 1913 la 7,1 mil. tone în 1914. Sporul este datorit mai ales păcurei, care este foarte căutată pentru marina de războiu.

Statele Unite exportă, dela începutul războiului, cantități mari de deriveate în Anglia și Franța. Ele acoperă deficitul ce rezultă prin lipsa completă a mărfuii aduse în anii precedenți din Rusia și România, și din insuficiența de aprovizionare din Indiile Olandeze. În afară de aceasta cererea de benzină și rezidiuri pentru armatele de uscat și pentru marină este cu mult mai mare ca înainte.

Statele Unite au ajuns astfel să intre în 1914 cu 85% din cantitatea importului derivatelor petrolului în Anglia, în loc de 67% în 1913, proporție care se mărește încă pentru 1915.

Pozițiunea aceasta câștigată în importul Angliei, nu le va mai putea fi disputată în viitor nici de România nici de Rusia.

D. Producția din Germania crește. Schelele alsaciene ar da peste 300 (?) tone pe zi; la Wietze în Hanovra, s-ar fi răzbit o sondă acum în urmă, cu o producție inițială de 50 tone pe zi.

E. Din celelalte țări zăcămintele și mențin în general producția cu o tendință ușoară spre urcare.

Războiul a temporizat producția din Mexico care ușor ridicată, este îngrämadită și nu-si găsește actualmente un debușeu suficient de scurgere. Încercarea de a exporta petrol în cantități mari în Statele Unite, cum s'a făcut în alți ani, a

produs o protestare generală în statele de sud ale lui U. S. A. ce suferă deja de o supraproducție. Un impozit de intrare pe petrolul mexican este probabil. De altfel el nu este utilizat în general decât ca combustibil, având marele desavantaj de a fi prea bogat în sulf în cele mai multe cazuri.

Cu privire la zăcămintele americane mai este de relevat: că exploataările executate în statele nordice ale Americii de Sud dă rezultate mult încurăjătoare. Concesiunile sunt în mare parte în mâinile lui Standard Oil. Explorările acestui grup în China par să da rezultate promițătoare. De prevăzut este o ciocnire de interes cu Japonia, care prin ocuparea coloniei germane Tsingtau, caută înainte de toate de a aduce sub dependință să zăcămintele mari de huilă din China de nord.

3. Înlocuirea petrolului lampant și a benzinei în țările consumatoare. Un alt fapt important pentru comerțul petrolului este înlocuirea petrolului lampant în Germania prin electricitate, chiar la țară, acolo unde sunt transmisiuni mari electrice, precum și prin gazul de luminat și acetilena, apoi înlocuirea benzinei pentru motoare prin spirt și benzol. Germania posedă pentru moment rezerve mari de petrol lampant grație politicei comerciale a lui Standard Oil. La acestea se adaugă rezervele Stelei Române din Rogensburg și cele găsite la Anvers, precum și producția crescută a zăcămintelor indigene. Totuși, consumația neputând fi acoperită pe un timp mai îndelungat, Statul a pus problema petrolului lampant astfel cum trebuia pusă de mult pentru o țară așa de industrială ca Germania, adică nu cum trebuie Germania să-și procure petrol, ci cum se poate lipsi de el.

Consumația petrolului lampant a scăzut de altfel în Germania în ultimii 6 ani cu 25% în urma măsurilor luate încât este de prevăzut că Germania nu va avea nevoie în viitor decât de cel mult 50% din nevoile sale anterioare.

4. Formare de grupuri noi. Se semnalează formarea unor noi grupuri în America, afiliate lui Royal-

Dutch. Intreprinderi independente puternice din California se unesc cu societăți engleze de transport într'un trust ce dispune de peste un miliard lei. Se prevede că grupul Royal-Dutch-Shell cu întreprinderile afiliate va dispune, după războiu, de un capital de peste 2, 1/2 miliarde lei. El cupără astfel influența lui Standard Oil în partea occidentală și sudică a Statelor Unite.

In ultimul timp pare însă că se ivise în aceasta mișcare de concentrare, greutăți provocate chiar de U. S. A. (?).

Grupurile germane D. E. A. și întreprinderile dependinte de Deutsche Bank, s-au împăcat și sunt pe cale de a-și uni interesele, conformându-se astfel necesităților impuse de război¹⁾.

II. SITUATIA IN ROMANIA

In România se restrânge întrucâtva activitatea în schele și în fabrici, mai ales din cauză că exportul nu se face decât cu mari greutăți. Totuși producția scăzută în 1914 cu 100.000 tone față de cea din 1913, începe să se ridice la cea normală. Ea se menține în general grație câtorva sonde bogate și sunt chiar perspective de o creștere prin răzbire de noui sonde în regiunea bogată a Morenilor.

Un fapt important aruncă însă o lumină vie asupra situației industriei petrolului în România. Majoritatea întreprinderilor străine s-au grupat în țara românească dela începutul războiului în două grupe cu o politică diferită în cheștiunea petrolului: în întreprinderi ale Triplei Înțelegeri și acele ale Puterilor Centrale, pe lângă cari trebuie să distingem actualmente și câteva Intreprinderi neutre.

1) Proiectul acesta, de a uni poate chiar de a fuziona interesele în petrol a celor 2 grupuri germane a fost propus de Deutsche Bank. Se pretinde că în ultimul moment însă, probabil în urma unei înțelegeri prealabile intervenite între Disconto Gesellschaft (D. E. A.) și Standard Oil, proiectul a fost zădărcit. Disconto ar fi bătut la adunarea generală a lui D. E. A. pe partizanii fuziunii cu câteva sute de acțiuni.

Acele curat românești constituiesc o cantitate absolut neînăjubilă, după cum rese din tabloul III în care se oglindesc situațiunea industriei de la sfârșitul anului 1914.

TABLOUL III

	Numărul întreprinderilor	Capitalul nominal la finele 1914 în mil. lei aproximativ	In % din capitalul nominal total în România	Producția		Capacitatea de distilație	
				In 1914 în tone metrice	In % din capacitatea totală 1914	In 1914 în tone metrice	In % din producția totală 1914
I. Tripla înțelegere și Grupul Royal Dutch-Shell	60	262,4	49,48	705.415	40,56	1.601.390	37,68
II. Putele Centrale (aproape numai germane) .	15	162,4	30,62	405.901	23,34	1.498.750	35,12
III. Întreprinderi neutre	10	72,0	13,56	559.196	32,16	788.280	18,53
a) Grupul Standard Oil Co. (American)	(1)	(25,0)	—	—	—	—	—
b) Italiene (grupul Morani)	(1)	(7,5)	—	—	—	—	—
c) Olandeze independente	(7)	(39,5)	—	—	—	—	—
IV. Întreprinderi române	59	33,6	6,34	68.435	3,94	369.060	8,67
Total . . .	153	530,4	100,00	1.738.947	100,00	4.252.480	100,00

Întreprinderile române n'au produs decât 5,59% din producția totală a României, iar capacitatea de prelucrare a fabricelor lor este de 7,47% din puterea de prelucrare a țării.

Întreprinderile cari politicește depind de Tripla Înțelegere se găsesc cu un capital de 262,4 milioane lei din cele 530 milioane investite în petrol în țară, cu aproape 40% din producție față de întreprinderile germane cu 162,4 milioane lei și cca. 25% din producția țării.

Războiul a clarificat astfel, cred, situațiunea petrolului nostru pentru toți români:

Se constată acest lucru straniu, că singurul generator de energie important de care dispune și care să arătă a fi așa de prețios, este nu numai

aproape complet în mâna străinilor (cca. 95% din producție), dar că întreprinderile acestea fac în industria petrolului politica pe care le-o dictează guvernele țărilor din care provine capitalul întreprinderilor, deși acestea din punct de vedere legal sunt societăți românești.

Societățile acestea fac chiar în timp de pace, politica economică a țărilor străine și numai în al doilea rând aceia a României — dacă le convine¹⁾.

¹⁾ Deutsche Bank avea un rol politic pronunțat în industria de petrol din România. Ea tindea de a se uni cu capitalul românesc, dorind de a avea însă conducerea afacerilor. Royal-Dutch-Shell avea și ca o politică a ei de a vinde cât de scump Germaniei pentru a o slei economică, și aceasta sub aparența de a-i veni în ajutor. La această politică s'a asociat în ultimul timp și Standard Oil. Si din toată afacerea aceasta care dădea „câștiguri ce te speriau“ (expresiunea unuia dintre directorii generali), țara românească n'avea nici un profit, în afară de acela al samsarilor, nici bănesc și nici politic !

PARTEA III-a

VIITORUL PROBABIL AL PROBLEMEI PETROLULUI

I. SITUATIA VIITOARE MONDIALA

Cauza fundamentală a războiului mondial—oricâte alte cauze aparente s-ar arăta—este de natură economică. Chiar, după ce armatele vor înceta de a se mai lupta, este de prevăzut că războiul economic, care a fost preludiul războiului mondial, va continua totuși mai departe.

Acest război economic se poartă, pe de o parte pentru regiuni producătoare, pe de altă parte pentru debușeuri.

În ceiace privește regiunile producătoare, trei sunt factorii cei mai importanți, în jurul căroror se dau astăzi lupte acerbe între marile puteri mondale: PETROLUL, CARBUNII și FIERUL.

Lupta izvorește din recunoașterea importanței posesiunii în primul rând a generatorilor de energie în genere, și apoi a fierului, recunoaștere care a impus statelor o politică specială, acea a zăcămintelor și, îndeosebi, a zăcămintelor de generatori de energie, fără de cari industria și întreaga noastră civilizație nu poate fi concepută.

Până acum vre-o zece ani, a fost o luptă de întrecere pentru acapararea zăcămintelor de cărbuni. Până atunci petrolul brut considerat în genere numai ca materia primă pentru extragerea petrolului lampant, rămase încă un obiect cu totul secundar, sub controlul trustului Rockefeller, care, atunci, nu întâmpina concurență pe piața mondială decât din partea grupului anglo-olandez.

Indată însă ce Anglia întelese marea importanță a petrolului pentru marină, ea se aruncă cu toată puterea în

luptă. Am arătat că Statul englez acaparează regiuni petroliere noi în țări străine, iar capitalul englez acapară concesiuni cât de întinse în statele producătoare.

Lupta se ducea împotriva Americii de Nord, în special pentru posesiunea zăcămintelor din apropierea canalului de Panama, lucru care n'a reușit Angliei. Apoi se mai ducea lupta pentru a tăia Germaniei, periculosul ei concurent, orice posibilitate de a se aşeza temeinic în regiuni petroliere, lucru care pare că a reușit.

O mare parte a regiunilor petroliere ale pământului au căzut astfel, direct sau indirect, în mâinile Angliei, și o parte din ele indirect în mâinile Statelor Unite.

Anglia stăpânește astăzi globul cu o rețea vastă de posesiuni petroliere. Împreună cu Statele Unite favorizează interesele anglo-saxone care regulează comerțul mondial de petrol.

Nici pentru cărbuni, nici pentru fier, nici pentru aur, nici pentru cupru lupta n'a fost aşa de aprigă ca pentru petrol. Nici odată statul englez nu s'a aruncat mai direct și cu toată greutatea lui în o luptă mondială economică ca pentru petrol.

Dacă se examinează viitorul probabil a situației de după război a industriei petrolului, trebuie să se țină seama de următoarele:

1. Monopolul de vânzare al petrolului lampant și eventual al celorlalte derivate ale petrolului

Cele mai multe state ale Europei, chiar dacă nu iau parte la război, suportă sarcinile grele ale împrumuturilor ce decurg din măsurile de apărare națională și cari vor trebui apoi să fie acoperite prin noi biruri.

Între multele impozite posibile poate fi prevăzut, în special în țările consumătoare, și monopolul vânzării petrolierului, pentru petrol lampant și probabil și pentru derivatele ușoare ale petrolului.

Monopolul de vânzare al petrolului lampant este de pe acum introdus în Grecia, Serbia și Muntenegru.

Dar el a fost luat în considerare și în alte state. Așa de pildă acum trei ani guvernul german a depus în parlamentul imperiului un proiect de monopolizare a vânzării lampantului, ca armă de apărare împotriva monopolului Standard Oil Co.; în Franța și Italia, monopolul a fost propus pentru considerațiuni fiscale; în Rusia ele e discutat ca atare.

Controlul Statului, care în timpul războiului actual se exercită aproape în toate țările Europei asupra comerțului cu derivatele de petrol, va ușura introducerea acestui monopol. Aceasta pare a fi sigur pentru Elveția, Franța, Italia, Germania, Rusia, Austro-Ungaria, probabil pentru Scandinavia, Danemarca și restul Statelor Balcanice.

2. Problema petrolului în viitor pentru statele producătoare

Viitorul problemei petrolului preocupă astăzi cele mai multe state europene, mai mult decât acela al problemei cărbunilor și minereurilor și acesta cu atât mai mult, cu cât Europa însăși nu dispune de foarte mari zăcăminte de petrol. Producția Carpaților României și Galiției la un loc a fost în 1913 5,86% din producția mondială, iar marile zăcăminte rusești sunt astăzi situate excentric și din această cauză ele au pentru marile piețe de desfacere ale Europei, ca Anglia, Germania și Franța, cel mult aceași valoare ca zăcămintele din America de Nord.

Problema petrolului lampant devine o problemă economică națională importantă pentru statele neproducătoare. Pentru aceste state, ea constă în a se ști cum ele se pot libera de jugul grupurilor mondiale, înlocuind petrolul lampant prin alți generatori de lumină ce se pot produce chiar în țara respectivă.

Germania, mulțumită extraordinarei ei organizațiuni

pe bază științifică, a găsit, după cum am arătat, o soluțiuțe parțială a problemei.

Războiul pentru petrol va dura mai departe, iar Anglia și Statele Unite ale Americei de Nord vor face tot posibilul ca să-și păstreze pozițiunile cucerite și să-și întărească situația. Astfel, în viitoarele grupări economice și politice ale statelor, problema petrolului ca generator de energie, va juca un mare rol și mai ales în special pentru țările care au o marină și nu produc petrol suficient, sau n'au deloc petrol. În Europa intră în socoteală înainte de toate puterile coloniale ca Germania, Italia și Franța; în Asia, Japonia.

3. Politica probabilă a statelor producătoare în chestia petrolului

Considerațiunile desfășurate în capitolul precedent vor sili guvernele țărilor producătoare și exportatoare să-și precizeze punctul lor de vedere în politica de petrol.

În cele mai multe state ale căror guverne s'au convins de importanța economică și politică a generatorilor de energie, s'au luat măsuri pentru protejarea exploatarii acestora și ca să nu cadă în mâini străine. Reglementarea lor ar trebui să se facă în aşa fel încât să stea în concordanță cu interesele superioare politice și economice ale țărilor respective.

In deosebi pentru căderile de apă care sunt un nesecat izvor de energie, s'au luat în țările sărace sau lipsite de cărbuni și petrol, cele mai severe măsuri pentru a înlătura acapararea lor de către particulari și în special de către străini. În Elveția, Suedia, Finlanda, Italia, Norvegia, Austria și unele state din U. S. A. etc., există sau se vorbește de proiecte de legi care preconizează monopolul de stat pentru exploatarea totală sau parțială a căderilor de apă. În Elveția se cere chiar oprirea exportului energiei electrice ce se obține prin căderile de apă.

Aceleași argumente se pot aduce și s'au adus și pentru generatorii minerali de energie: cărbunii și petrolul. Pentru

cărbuni și petrol, argumentul este cu atât mai puternic cu cât aceste minerale sunt, prin natura lor, epuizabile.

In timpul războiului, când petrolul s'a dovedit în mod strălucit ca generatorul de energie cel mai ușor transportabil și care oferă și cele mai mari avantajii technique, când marea lui importanță a fost recunoscută de toate statele beligerante, s'au luat deja, sub presiunea acestor dovezi, în multe state producătoare, măsuri care mai înainte erau considerate chiar de interesații naționali ca vexățiuni și care acum sunt recunoscute de toți ca justificate și necesare.

In Statele Unite ale Americii de Nord, guvernul din Washington s'a ridicat încă de câțiva ani în contra risipei și speculațiuniei mari a bogățiilor de petrol, cel puțin în ce privește regiunile care sunt încă sub jurisdicția minieră a federațiunii. Anul trecut, șeful marinei a cerut crearea de rezerve de zăcăminte de petrol de ale Statului, dealungul coastelor oceanelor. Acum în urmă, guvernul federal a hotărât facerea unei anchete minuțioase a întregii industrii de petrol în tot cuprinsul Statelor Unite „pentru a o îndruma pe drumul cel mai rațional posibil și pentru a împiedica o risipire a produselor“. Sub acest văl, în aparență protector al industriei, se ascunde grija ce poartă guvernul U. S. A. zăcămintelor de petrol ale regiunilor de curând deschise și bogate, în care lucrează în mare parte întreprinderi străine, engleze și olandeze-engleze.

Așa dar, Statele Unite par a fi apucat calea cea mai bună de a controla sever producția petrolului și de a face tot posibilul pentru ca această problemă să intre și să rămână și în viitor în limitele intereselor naționale. E de observat că deși America de Nord posedă cele mai mari zăcăminte de cărbuni cunoscute din lume și de o calitate superioară, cu toate acestea interesul pentru cărbuni nu atinge nici pe departe interesul ce se poartă din toate punctele de vedere petrolului.

In Mexico, țară atât de greu încercată de războiul petrolului dintre Anglia și Statele Unite, care ține de 4 ani, s'a dat de curând un decret prezidențial prin care se inten-

ționează o nouă legiuire asupra petrolului; până atunci exploatarele de petrol se supun unui control sever. Din expunerea de motive a acestui decret pare a reesi, că noua legiuire va pune regiunile petroliifere sub ocrotirea națională și va opri exploatarea prin întreprinderi străine¹⁾, până ce guvernele statelor respective nu vor da compensațiuni în schimb.

In Australia și în coloniile sale, statul plănuiește exploatarea petrolului în regie.

In Argentina, care posedă probabil mari zăcăminte de petrol, concesionarea este în mâinile Statului, care de ani de zile luptă pe terenul acesta împotriva influenții engleze și nord-americane.

Aș dori să mai atrag din nou atenția asupra monopolului de Stat pentru exploatarea gazelor naturale și a petrolului în Ungaria, introdus de câțiva ani. Statul a obținut rezultate importante în exploatarea gazului.

II. VIITORUL INDUSTRIEI DE PETROL IN ROMÂNIA

Inainte de toate, câteva cuvinte de lămurire prealabile.

De curând am arătat că „Grație relațiilor strânse cari s'au stabilit între popoare, datorite mijloacelor rapide de comunicație din cele mai variate, orice problemă economică mare este în același timp și o problemă mondială care laolaltă cu celelalte probleme ce interesează omenirea, înpânzesc globul terestru în aşa grad încât tuturor statelor pământului le revine o parte mai mare sau mai mică din ele.

Una din chestiunile economice care interesează în cel mai înalt grad România este chestiunea petrolului. Ea nu se prezintă simplu ca o chestiune exclusiv internă, națională, ci este o parte din marea problemă mondială a petrolului“.

Și mai departe „In general, generatorii de energie, ca unii ce constituiesc mijlocul cel mai puternic pentru salv-

1) Nota din 1940: Această măsură s'a realizat abia în 1939.

gardarea independenții economice a unei țări, trebuie să se găsească în posesiunea țării sub controlul Statului, care trebuie să poată regula exportul și întrebuițarea internă atât în privința cantității cât și ca preț.

În afară de aceasta, intervenția Statului trebuie să fie atât de eficace încât generatorii de energie (pentru România, petrolul) să poată deveni în mâna Statului, în relațiunile sale exterioare, o armă economică și politică".

La acestea trebuie adăugat că s'a recunoscut că într'un Stat politicește și economicește bine organizat, limitele ce separă diferitele industrii sau grupuri de industrie între ele, trebuie pe viitor să dispară cât mai mult, că toate industriile trebuie să fie legate unele de altele, și anume aşa de strâns legate, încât industria națională pe care toate la un loc o formează, să constituie în Stat, un tot unitar și puternic, strâns legat de popor.

În România, în care cea mai mare parte a teritoriului este rezervat agriculturii, trebuie ca industria națională să fie unită cu agricultura într'un corp puternic și totuși elastic. Ele trebuie să-și dea mâna și să se sprijine reciproc. O astfel de organizație economică unitară dă țării o mare putere de rezistență economică și o elasticitate care întărește rezistența sa politică. Aceasta trebuie să fie ținta Statului și această țintă trebuie să-l călăuzească în legiferarea sa. O justă cunoaștere a factorilor interesați este de cea mai mare însemnatate și această cunoaștere a lor, cât și organizarea ce urmează, trebuie să fie stabilită pe baze științifice.

Să examinăm acum chestiunea viitorului industriei petrolului pentru România.

1. În România petrolul se găsește sub regimul acceziunii. Proprietarului suprafeței și aparține și petrolul. Petrolul și bitumenile în general au fost lăsate în afară de

legea actuală a minelor. Greșeala aceasta mare o găsim și în dispozițiunile imperiale ce s'au luat în Galitia, unde interese private și de politică locală au putut deasemenea să sustragă acest mineral legii generale austriace a minelor.

De aici rezultă o libertate de speculație în dauna zăcămintelor și în general chiar a proprietarului, dacă este proprietar mic, în dauna intereselor generale ale țării și mai întotdeauna în folosul intermedianului.

În astfel de condiții, lipsind orișice control al Statului, a fost lucru ușor să se stabilească în țară capitaluri de cele mai diferite proveniențe și, când importanța zăcămintelor românești a fost demonstrată, a fost tot așa de ușor celor două grupuri mondale, Standard Oil și Royal-Dutch-Shell, să se înfigă în țară, tărând-o astfel în vîrtejul luptei mondale, care a fost așa de fatală pentru multe țări. Dar trebuie relevat, și să recunoaștem că desigur capitalul străin a pus în valoare zăcămintele noastre de petrol, însă Statul n'a știut să intervină la timp pentru a îndrepta industria născândă pe calea intereselor naționale.

2. Din tab. III (p. 41), reiese că din capitalul nominal sfârșitul 1914 total de 530,4 milioane lei investiți în industria petrolului, numai aproximativ 6,34% este capital românesc, că cca. 93,66% este capital străin, că întreprinderile românești nu intră în producția totală din 1914 decât cu 4% (3,94), în timp ce acele străine intră cu 96%; că din cele 59 rafinării de petrol, deși numai 15 aparțin capitalului străin, acestea însă pot prelucra anual 3.883.420 tone, adică mai mult de îndoială producția totală de prelucrare, în vreme ce cele 44 fabrici românești pot prelucra numai 369.060 tone adică 8,67% din capacitatea totală.

Dacă luăm capitalul românesc, capacitatea de producție și de distribuție a întreprinderilor românești cu coeficientul 1, și le comparăm cu cele ale întreprinderilor străine, raportul este: capital 1 : 14,8; producția 1 : 24,4; puterea de prelucrare 1:10,5.

Deși capitalul străin este numai de 14 ori mai mare decât cel românesc (cele 33,6 milioane reprezintă un minimum), totuși primul are o producție de petrol de 25 ori mai mare. Numai capacitatea de distilație se arată ceva mai favorabilă pentru naționali în raport cu capitalul.

Cauza principală a acestei disproportii rezidă în aceia că producția mare a petrolului nu este în mâini indigene și că nu există o exploatare mare printre întreprinderile de petrol românești.

3. În partea două a acestui memoriu, am arătat că în răstimpul războiului, întreprinderile străine s-au împărțit în grupuri politice, ceeace poate fi just din punctul lor de vedere, este însă greșit și periculos din punctul de vedere al țării.

Astăzi lucrul se petrece astfel pentru un război cu armele, mâine se poate întâmpla pentru un război economic.

Statul are datoria să-și afirme dreptul său și să intervină în asemenea cazuri, luând măsuri, eventuale, prin cari să silească de pildă toate întreprinderile la o sindicalizare.

Recunosc că aceasta este o operațiune delicată pe care o îngreunează mult intervențiunile diplomatice obișnuite și poate aduce conflicte neplăcute cu străinătatea.

Cum însă este vorba de un generator de energie și în special de cel mai prețios dintre ele, de petrol, cazul de mai sus arată îndeajuns politica greșită pe care Statul a dus-o până acum în această privință.

În realitate, sub scutul actualelor noastre legi și ale intereselor private, petrolul este astăzi înstrăinat și mânat de politica intereselor naționale a diferitelor capitaluri străine.

4. Greșeala a devenit și mai evidentă în ultimii ani, când prețurile interne pentru păcură, benzina, etc., s-au urcat foarte mult, în urma marii cereri a străinătății.

Prețul benzinei usoare s'a ridicat dela 18 lei suta de kilograme în 1910 până la 35 lei în 1913, preț care se menține în 1914. Benzina grea se plătea în 1910 cu 8,50 lei

suta de kilograme; prețul ei se urcă în 1913 până la 24 lei, iar în 1914 se menține la 19 lei. Rezidurile cari în 1910 se plăteau cu 3—3,50 lei suta de kilograme, s'au ridicat în 1914 până la 6,50 lei. Ridicarea neîntreruptă de prețuri s'a oprit numai în urma intervenției energice, dar totuși nu destul de tare, a Statului.

O oarecare urcare a prețurilor față de anii precedenți, când prețul petrolului brut era mai mic, era de bună seamă de așteptat și era justificată. Urcarea prea mare a prețurilor n'a fost însă produsă de cererile de combustibil a industriilor mari din străinătate, ci de cererea pentru motoare și pentru marina de război.

Industria mare în cele mai multe state industriale ale Europei: Anglia, Germania, Franța, Belgia, Elveția, Italia întrebuintează cărbuni sau căderi de apă și nu petrol, în timp ce industria în România se sprijină aproape exclusiv pe întrebuitarea petrolului.

Scumpirea aceasta de 100% a combustibilului în patru ani apăsa greu asupra industriei și transportului în țară și pune industria noastră într-o stare de inferioritate vădită față de industriile similare din străinătate, nimicind prin aceasta efectele politicei noastre protecționiste, și se repercu-tează și asupra consumatorului intern.

Propunerea nedelicată și jignitoare venită din partea unor capitaliști interesați în industria noastră de petrol, ca să se înlocuiască păcura și benzina, scumpe în România țară producătoare, prin cărbuni străini ieftini, este de respins ca foarte periculoasă din punctul de vedere al economiei na-tionale, căci tocmai într'un caz de război cărbunii pot lipsi, iar o retransformare a mașinilor pentru arderea păcurei cere bani mulți și pierdere de timp și înainte de toate ne-ar sur-prinde nepregătiți.

In afara de aceasta un simțământ economic elementar nu poate ierta că țara să fie lipsită de un generator de energie aşa de superior, pentru a-l înlocui cu altul mai infe-rior și care ar trebui cumpărat în străinătate.

Statul ar putea săli societățile la o ieftinire a derivatelor combustibile ale petrolului pentru consumul intern, dar în repede rânduri să arătat că, din cauza insuficienții putinței de control voite sau nevoite a Statului în această privință, marele principiu economic modern de a avea în propria țară generatori de energie cât de eftini și a-i vinde în străinătate cât de scump, este în actualele împrejurări o imposibilitate.

5. Acest inconvenient se pune în relief și la încheerea tratatelor de comerț. De vreme ce capitalul industrial este străin, orice protecție industrială este înainte de toate în favoarea acestui capital. Orice concesiune în domeniul tratatelor comerciale în condițiunile actuale de export pentru petrol, nu este atât un câștig pentru țară cât pentru capitalul străin investit în această industrie, deoarece o mare parte din beneficiile realizate merg în străinătate sub formă de dividende și aceasta se vede mai bine acolo unde tratatul privește chiar țara al cărui capital este investit în industria petrolului.

În condițiunile de astăzi, când lupta puterilor mondiale pentru petrol se duce cu toată lipsa de considerație caracteristică celor țari, stabilirea și precizarea unei politici de Stat în problema petrolului este de o importanță capitală.

Repet, independența economică înseamnă același lucru ca independența politică; o independență economică însă fără generatori de energie proprii, nu se poate concepe.

Repet, generatorii de energie naționali trebuie să fie cel puțin în mâna naționalilor, dacă nu chiar în mâna Statului. Dacă generatorii de energie sunt în mâna capitalului străin, atunci acesta devine de fapt regulatorul desvoltării economice a țării.

Acesta este o împrejurare care din punct de vedere economic și pur politic are numai inconveniente și nici un singur avantaj, cel puțin

într-o țară ajunsă la un oarecare grad de civilizație. Este, cum am mai pus-o în evidență, o împrejurare politică și economică periculoasă pentru țară. Pe altă parte recunoaștem că, o putere mondială sau o putere maritimă trebuie să dispue liber de petrol, și toată lupta ei, în caz când ea nu-l are, se dă pentru a și-l procura prin orice mijloace.

Ultimii ani sunt foarte bogăți în exemple triste, în special în politica zăcămintelor de petrol a cătorva puteri mari. Amintesc numai revoluția din Mexico; împărțirea Persiei în sfere și spațiiuri de interes între Rusia și Anglia; politica petrolului a Statelor Unite în China, unde ele au venit în această privință în conflict cu Japonia, care este înainte de toate o putere maritimă, și ale cărei zăcăminte de petrol nu-i îndestulează necesitățile actuale; încercarea stabilirii unei tuteli economice a Statelor Unite asupra statelor Americii de Sud: Venezuela, Columbia, Ecuatorul, Bolivia, Perul din cauza zăcămintelor de petrol mult promițător ale acestor țări și poziției lor în apropierea canalului de Panama. Apoi un analogon actual găsim în ocuparea de către Japonia a coloniei Tsingtau și a căii ferate Shantung a căror hinterland (arrière pays) este cea mai bogată regiune de cărbuni din China. Mai putem adăuga ca exemple asemănătoare și noi: ocuparea Cubei de către Statele Unite, provocată în parte, cum se pretinde, de prezența unor zăcăminte de fier și mangan (?) ale acestei republici; chestiunea Marocului care pare a fi economicește o chestiune de zăcăminte de fier; solicitudinea suspectă a marilor puteri europene și chiar a Statelor Unite pentru partea asiatică a Imperiului otoman, bogată în zăcăminte importante de petrol, cărbuni și minereuri, etc. Iată câteva exemple care ilustrează cazul economic și politic al unor state care n'au fost conștiente la timp de importanța bogățiilor pe care natura le-a dăruit în solul lor, pentru propriul lor bine. Comedia este întotdeauna aceași: de obicei ceartă între capitaluri de diferite origini naționale,

cari pretind că aduc civilizația modernă; intervenția puterilor interesate în statul străin pentru salvagardarea intereselor capitaliștilor în general și contra concurenților în special; apoi urmează lupta sau înțelegerea între aceste puteri și în urmă intervine zdrobirea economică, apoi cea politică a țării ospitaliere devenită vasală.

Din cele expuse se vede că situația problemei petrolului în România este foarte grea și dă de gândit pe zi ce trece mai mult.

Mutatis mutandis: ea își găsește din nefericire o analogie în cele mai multe din republicele centrale și sudice ale Americii cari, ca și România nu au cărbuni, căci zăcămintele noastre de lignit nu joacă un rol în economia mondială dar au petrol. Chiar China, care și-a încredințat soarta în mâna lui Standard Oil în cea ce privește zăcămintele sale de petrol probabile, Statul este cel puțin asociat în exploatarea acestor zăcăminte, rezervându-și aproape jumătate din beneficiu. Dacă nu mă însel, Statul chinez și-a prevăzut și rezerve mari pentru viitor.

Cred că este limpede că Statul român nu mai poate rămâne nepăsător. Dela inițiativa privată, pentru care industria este încă carte închisă, nu este astăzi nimic de așteptat, de oarece aceasta cere o organizare strict științifică-technică ce nu posedă încă. Într'adevăr, rentabilitatea industriei petrolului nu depinde numai de bogăția zăcămintelor, ci, în măsură tot așa de mare, și de puterea de organizare. Ea este industria care a dat naștere la trusturi mondale și maximul ei de rentabilitate și de interes stă tocmai în organizarea aceasta de trust. O astfel de organizare nu poate lua naștere din inițiativă privată românească căci aceasta nu este încă coaptă pentru așa ceva. De altfel, în România problema este foarte grea, căci nu este vorba numai să se creeze lucruri noi, dar și să se recâștige ceia ce s'a pierdut și pentru aceasta sunt necesare nu numai puteri mari financiare și de organizare, dar și o voineță fermă, neînduplecată și convingere de a reuși.

Intrebarea însă care trebuie pusă înainte de a indica o soluție este:

Poate România să suporte o astfel de luptă economică internă?

Dacă examinăm situațiunea industriei din punct de vedere al rentabilității, constatăm că într'adevăr condițiunile actuale nu sunt deloc prielnice pentru a obține un optimum de câștig. Condițiunile de exploatare sunt în mare parte a cazurilor cele mai rele posibile prin fărămițarea extremă a exploatațiunii din cauza regimului actual de accesiune. Ce're mai multe din întreprinderi lucrează pe proprietatea țări-nească a cărei suprafață adeseori nu este decât de câteva sute de metri pătrați. Ea este deci foarte împărțită între întreprinderi, de unde rezultă o concurență nelimitată care duce fatal la o exploatare nerățională și prădalnică. Pierderile de petrol și de gaze de petrol sunt mari. Concurența întreprinderilor aduce, în afară de aceasta, cheltuieli multiple pentru același scop, etc. Cu toate acestea se poate admite în mod normal pentru capitalul real investit în 1912 sau 1913, un câștig net de 15%. Cifra aceasta poate fi cel puțin dublată într'o bună organizație și printr'o simplificare a întregei organizări. Deci rentabilitatea există; ea poate fi mare și prin urmare există siguranță că lupta se poate duce cu succes. În imprejurările generale de azi însă, numai Statul poate să salveze ce mai poate fi salvat și să inaugureze o nouă politică de petrol favorabilă și corespunzătoare intereselor economice și politice ale țării.

Intrebarea se pune acumă:

Care este drumul pe care statul poate ajunge la acest rezultat?

Este numai o singură cale prescrisă Statului nostru de imprejurările interne și mai cu seamă de cele externe, pentru a ajunge la o soluție corespunzătoare intereselor superioare ale țării: Un monopol de stat. •

Am arătat că principalul generator de energie al țării trebuie să fie în mâna Statului, care să poată dispune de el după interesele țării. Un trust de interesă între grupurile străine sau statele străine este atunci exclus pentru interior, iar Statul român va avea mâna liberă pentru interesele sale externe.

O altă eșire din situația de astăzi așa de grea a țării și periculoasă pentru viitor, nu văd și nu cunosc. Orice jumătate de măsură depărtează de scop; ea este mai periculoasă de cât chiar pasivitatea de astăzi.

O atare monopolizare este de fapt o măsură de Stat național-socialistă. Măsuri asemănătoare s-au arătat acum în timpul războiului, ca fiind un mijloc strălucit de organizare a industriilor miniere din Germania. Ele vor deveni cu atât mai importante cu cât în lupta economică inversunată ce se va desvolta ca urmare a răsboiului se poate prevedea o îndrumare în sprijnirea formarea de sindicate naționale pentru cărbuni și minereuri în țările cu o civilizație și organizare superioară. Aceasta constituie o mergere mâna în mâna a Statului cu poporul în această luptă.

In România, unde inițiativa privată, cum am mai spus' o, se mărginește în ceia ce privește petrolul aproape numai la speculațiune, Statul trebuie să ia el însuși lucrul în mâna și să cheme poporul la conlucrare.

Care ar trebui să fie formele de monopol ale petrolului în România

Pentru a realiza o organizare modernă a industriei petrolului pe principiile desvoltate mai sus, trebuie stabilit înainte de toate că petrolul să devie un mineral rezervat Statului.

Organizarea de monopol se poate înfăptui:

Printr'un monopol absolut, Statul devenind deci explorator, exploataator, etc., lucru greu de realizat chiar în

statele cu o civilizație și o organizație superioară și imposibil de introdus la noi, sau

Prinț'un monopol sub formă de trusturi, în care Statul intră ca factor hotărâtor.

Pentru organizația de trust este necesar să se amintească organizația tehnică a industriei de petrol, care trebuie să servească ca bază la alcătuirea lui.

Trebue să distingem :

Explorarea și exploatarea petrolului,
prelucrarea lui în fabrici,

înmagazinarea petrolului brut și a derivatelor precum și transportul lor,

vânzarea petrolului și a produselor sale: *b)* în străinătate-export, *b)* în țară.

In România, Statul a monopolizat deja transportul pe uscat de orice natură, afară de transportul între schelă și fabrică. Apoi a contingentat vânzarea lampantului în interior și a fixat prețuri maximale pentru păcură și benzina. Aceste măsuri au avut drept scop pe de o parte să împiedice un monopol de vânzare internă în mâna privată, pentru care Standard Oil așezase deja primele jaloane, pe de altă parte a opri exploatațiunea consumatorului. La propunerea de monopolizare a petrolului cum îl înțeleg, trebuie așa dar considerat monopolul în structura sa verticală ca:

Un monopol de explorare și de exploatare,

un monopol de prelucrare,

un monopol complex de transport și de înmagazinare,
un monopol de vânzare a derivatelor de petrol.

Din cele expuse în capitolul precedent, reiese că pentru România este absolut necesar cel puțin monopolizarea explorării și a exploatarii, a transportului, a înmagazinării și a vânzării în străinătate, încât nu ar rămâne liberă pe seama inițiativei private, decât prelucrarea petrolului, poate și vânzarea lui în interior. În acest caz însă ar trebui să se introducă o anumită supraveghere

pentru prelucrarea petrolului și un control cât de sever pentru vinderea lui în țară.

Pentru ca însă să se corespundă cât de bine principiilor pe care le-am desfășurat mai sus, cât și să se ajungă la un maximum de rentabilitate, este indicat ca Statul să ia totul în mână. Apoi cu ajutorul energiilor naționale, să creeze acea nouă organizație prin care industria petrolului să se inobileze, să ajungă la o treaptă înaltă industrială și să se lege strâns cu poporul.

In cazul, unui trust general, aşa cum îl înțelegem noi, sprijinit pe o comunitate de interese a diferitelor organizațiuni, sunt de deosebit următoarele organizări techniquește independente :

- Explorarea zăcămintelor ;
- exploatarea petrolului ;
- exploatarea gazelor naturale în general, cu înmagazinarea și transportul lor ;
- fabrici de prelucrare a petrolului (rafinării) ;
- marea industrie chimică care utilizează petrol sau derivatele sale ca materie primă ;
- transportul și înmagazinarea petrolului și a derivatelor sale ;
- organizațiile de vânzare în interior și pentru export ;
- uzine pentru fabricarea uneltelor de sondaj, tuburilor, a materialului pentru conducte, a rezervoarelor, etc.

In afara de acestea se impune o reorganizare cât de grabnică a învățământului superior în vederea naționalizării treptate a personalului tehnic superior. Apoi o reorganizare a școalei de maștri sondori și crearea de școli tehnice elementare de lucrători sondori, etc., acestea cu o programă scurtă, absolut practică și cu introducerea disciplinei militare în aceste două feluri de școli, pentru a forma lucrători utili, etc.

Prin introducerea acestui fel de monopol vor cădea legile

speciale pentru arendarea terenurilor Statului. Cum este greu în starea actuală de concepție a dreptului de proprietate să se introducă o reformă prin care proprietarul suprafetei să fie exclus cu totul dela câștig, este de recomandat ca proprietarilor suprafetei, în afară de despăgubirea pentru pagubele cauzate de instalațiune, să li se acorde pe cale legală o anumită redevență progresivă cu trei gradațiuni. Regiunile exploataabile trebuie scăzute, în acest scop, împărțite în suprafete-unități (perimetru) cu o întindere minimă de X hectare. Redevența sondelor cuprinse într-o suprafață-unitate, să fie împărțite proporțional cu suprafața proprietăților particulare cuprinse în hotarele perimetrului.

In ceia ce privește fiecare din organizările speciale este de remarcat în limitele structurii lor orizontale:

Pentru explorare se va prevedea o organizare specială, care, în afară de punerea în valoare a regiunilor noi, se poate însărcina cu orice fel de foraje pentru ori și ce scop (petrol, apă¹⁾, cărbuni, minereuri, etc.). Sub acest regim, se poate explora cât de larg regiunile presupuse petrolifere, pentru a face inventarul acestei bogății.

Explorarea trebuie astfel învederată încât fiecare regiune să formeze o organizare separată care să se stingă odată cu sleirea câmpului de petrol. În acest caz chiar zăcămintele slabe și puțin adânci, care astăzi sunt considerate de întreprinderile mari ca inexploatabile, ar putea fi exploataate și în felul acesta să se obține o exploatare completă și rațională și să se putea aduce în totdeauna un câștig oarecare și comunelor, obștiilor sau proprietarilor.

III. Aceleași principii s-ar putea aplica și exploatarei gazelor naturale de a căror exploatare, etc., trebuie să se ocupe o organizare cu totul specială.

In privința prelucrării petrolului este de observat

1) Sondarea pentru ape potabile se impune în țară:

a) pentru alimentarea celor mai multe din orașele noastre.
b) pentru a da apă satelor, etc. din Câmpia Română. În Câmpia Ungară există mii de sondaje făcute în acest scop și se forează necontenit.

că fabricile mici, insuficient utilizate, trebuie să cadă. Fabricile mari și în genere acele care au instalații corespunzătoare unei industrializări superioare, trebuie organizate în vederea unei anumite împărțiri a activității lor, în vederea unei grupări în diferite categorii, având fiecare un alt rol în prelucrarea petrolului.

Studiul comparativ al petrolurilor brute din țară arată că fabricile ar trebui să fie cât mai specializate, să prelucreze poate numai anumite calități de petrol brut și numai în vederea unor anumite produse. Petrolul brut ar trebui deci repartizat pe cât posibil fabricelor după compoziția sa și în toate ar trebui să fie prelucrat în sensul că, pentru viitor, să se reușească a se scoate din fiecare maximum de rendement în generatori de energii, cari în general vor avea o valoare de vânzare mai mare decât lampantul, a cărui întrebunțare va da înapoi în toate țările civilizate.

Lampantul să fie cel mult de două calități, admise și pe piețile Europei occidentale, atât pentru interior cât și pentru export.

In aceeași ordine de idei, rezidiurile trebuie prelucrate căci nu este permis ca ele să fie aruncate pe piețe străine ca combustibil, când o industrializare chimică superioară, ar putea să le valorifice cu mult mai mare folos (uleiuri, etc.) Numai cantitatea de reziduri absolut necesară consumației interne va trebui să rămână neatinsă.

Prin mari instalații de pirogenare și prin alte procedeuri de hidrogenare, etc., se poate obține pe de o parte din rezidiuri produse ușoare, iar pe de altă parte, din anume fracțiuni ale distilatului, produse prime pentru o industrie chimică paralelă cu industria chimică a gudroanelor de huilă. Ea n-ar privi numai industria materiilor colorante ci și toate celelalte produse care au același punct de plecare, de ex. explozibile ca trotil, acid picric, etc. In acest caz este indicat, și chiar se impune, o înțelegere cu cercurile din industria gudroanelor de huilă străină, pentru a putea utiliza toată experiența și brevetele lor de inventiune cât și pentru

împărțirea eventuală a pieții externe. Aceasta însă trebuie să se facă chiar dela început pentru a avea pasul înaintea unei concurențe probabile.

Aceste industrii au legături cu industria sodei, a acidului sulfuric și sulfuros etc. precum și eventual a iodului, poate și a bromului ce se pot extrage din apele sărate de zăcământ, etc.

Pentru vânzarea în interior a derivatelor petrolierului, trebuie înfăptuită o organizare de distribuire similară cu aceia a lui Standard Oil, care aduce consumatorului produsele în casă și cu prețul cât mai mic posibil.

O instituție specială ar trebui să studieze riguros științific diferitele probleme, să le pregătească și să le urmărească; ea va fi baza pe care se va clădi întreaga desvoltare a acestei industrii. Un început de astfel de studii s'a făcut sub auspiciile Comisiunii de Petrol, înființată de guvernul Român în 1904. Dela înființarea Institutului Geologic al României, lucrările au fost urmărite prin acest Institut. În caz de introducerea unui monopol ar trebui să se înființeze o secțiune specială a petrolului pe lângă Institutul Geologic.

Aceasta ar fi în linii mari schița unui proiect program în ceeace privește partea internă a problemei petrolului.

Vânzarea în străinătate a produselor petrolului în cazul unui monopol de stat

Partea externă privește vânzarea în străinătate care trebuie să fie condusă de interesele superioare politice și economice ale Statului.

Aci este necesar să examinăm pe scurt cum se vor comporta probabil diferitele state europene și Egiptul în viitor, față de această problemă.

A. Amintim că interesele Marii Britanii în problema petrolului sunt de două feluri:

1. Aprovizionareă țării și a flotei cu derivele de petrol.
2. Ca posesoare de regiuni petrolifere și ca ocrotitoare a întreprinderilor petrolifere britanice pe tot pământul.

Marea Britanie este probabil cel mai mare posesor de regiuni petrolifere din lume. În Asia, coloniile britanice adăpostesc probabil zăcăminte din cele mai întinse de petrol, însă relativ puțin exploatare. La acestea trebuie să mai adăugăm dreptul de exploatarea petrolului în Persia, etc. În afara de aceasta, cu excepția, astăzi, a Americii de Sud, în parte și a Chinei, nu este o țară cu zăcăminte de petrol pe lume, în care să nu fie larg părtașe la exploatare societăți engleze sau prietene englezilor și adeseori în majoritate.

Marea Britanie este astfel pe cale să devie astăzi cea mai mare putere de petrol din lume. Totuși ca consumatoare, ea își aduce cea mai mare parte din lampant din Statele Unite și anume în special prin Standard Oil, ale cărui interese, este adevărat, conțeză în parte și în City din Londra. Piața internă este prin urmare stăpânită încă de Standard Oil și numai în al doilea rând vine Royal-Dutch-Shell, cari ambele acoperă în ultimii ani mai mult de 3/4 din consumație (în timpul din urmă aproape 90%).

Franța nu are în metropolă zăcăminte exploataibile de petrol, iar în coloniile sale nu are zăcăminte în exploatare, deși s'au semnalat indicii despre existența lui în coloniile și protectoratele sale africane în Maroc, Tunisia, Madagascar și în Indiile Franceze. În Algeria sunt zăcăminte slabe. Cea mai mare parte a nevoilor ei, vreodată 60% poate și mai mult, sunt acoperite din Statele Unite, afară de benzină, pe care o cumpără în cantități mari în România și Rusia. Interesele Franței în industria petrolului ar trebui să fie în realitate în Rusia, din cauza marilor ei interese financiare angajate în acest imperiu.

Pe piața mondială de petrol interese franceze speciale nu joacă un rol separat. Franța nu are o politică a petrolierului, deși este o putere maritimă și are colonii întinse.

În Germania, zăcămintele în exploatare sunt în mâini germane, dar producția este slabă. În coloniile sale s'au găsit urme de petrol numai în Kamerun și în Noua Guineea, care a fost acum în timpul războiului, ocupată de Englezi.

Uriașa ei dezvoltare industrială și comercială a silit-o să ducă în petrol o politică concordantă cu interesele sale economice. Ea face sforțări ca se scuture jugul greu apăsător economic este și politice este al monopolului lui Standard Oil Co., care stăpânește cca 80% din importul de lampant și aproximativ 1/3 din alte derivate, și caută să-și procure petrol într'altă parte.

Prin cele două grupuri germane D. E. A. și grupurile dependente de Deutsche Bank, Germania a putut să-și asigure în Galiția, România și Rusia o oarecare producție însă insuficientă; în afară de aceasta caută să pună picior în regiunile petroliifere din Mesopotamia și în Asia Mică.

In Galiția și România, interesele germane sunt foarte strâmtorate prin concurența Anglo-Franceză. In Mesopotamia și Asia Mică, Germania înțâlnea Anglia care se împotrivea unei preponderanțe germane în ținuturile cu zăcăminte de petrol.

Până acum, în general, a reușit politicei de petrol engleză să încercuiască Germania.

Peste ocean, în Argentina, guvernul acestei țări pare înclinat de a exploata prin întreprinderi germane zăcămintele sale pentru a scăpa de un monopol economic total englez, căci căile ferate aparțin englezilor, și pentru a nu lăsa nici pe Standard Oil să pătrundă. De altfel, șansele Germaniei în partea sudică a Americii de Sud, par a fi cele mai mari, dacă cele trei mari republici ar putea să ajungă la o înțelegere economică.

Totuși trebuie să se socotească că Germania este desăvârșită de aceste țări prin mii de mile marine.

Italia are zăcăminte de petrol slabe. Peste 3/4 din consumațunea ei este acoperită de Standard Oil Co., o mică parte din Rusia și ceva din România.

Coloniile Italiene n'au petrol. Capitalul italian este prea puțin interesat în industria mondială a petrolului.

Danemarca, Suedia, Norvegia n'au zăcăminte de petrol. Aceste țări nu au interese în industria petrolului în

afară de grupul suedez Nobel în Rusia. Ele își acoperă trebuințele de petrol în primul rând prin Standard Oil Co.

Coloniile Danemarcei sunt lipsite de petrol.

Spania și Portugalia sunt alimentate complet sau în cea mai mare parte de Standard Oil Co.

Nu se știe până acum dacă există zăcăminte importante de petrol în coloniile portugheze sau în Spania. Nici aceste țări n'au interese în industria petrolului.

Olanda importă mai toate produsele de petrol din Statele unite unde Royal-Dutch-Shell ca și alte întreprinderi Olandeze, au mari interese în statele de sud.

Coloniile olandeze din Insulindia au bogate zăcăminte exploataate de societăți olandeze și de Royal-Dutch-Shell (Borneo, Sumatra, Java). Produsurile lor sunt vândute mai ales în Extremul Orient.

Belgia își îndestulează trebuințele aproape cu totul din Statele Unite.

Nu se știe dacă Congo belgian are petrol. Belgia este interesată în grupul Omnium Internațional și în alte întreprinderi din Galitia, România și Rusia.

Elveția își îndestulează nevoile din Austria. Ea este indirect interesată în România prin grupul Deutsche Bank.

Serbia și Bulgaria n'au șanse de a avea zăcăminte importante de petrol.

Grecia ar putea avea petrol exploatabil poate în Epir; semne sunt și în Albania.

Turcia are zăcăminte de petrol în Asia Mică și Mesopotamia și poate și în partea sa europeană. Astăzi, cea mai mare parte din nevoile acestei țări sunt îndestulate de Rusia și România. În viitor însă, regiunile petrolifere ale Turciei de astăzi vor fi suficiente.

Egiptul importă petrol românesc și rusesc. Rezultatele favorabile obținute la Marea Roșie vor satisface în curând nevoile acestei țări.

În Orientul Mediteranic se prenumără ca furnizori

T A B L O U L I V
Exportul petroliului și al derivatelor sale din România pe țări, în anul 1914

	Petrol brut	Reziduri	Uleiuri minerale	Petrol lampant și distilat	Benzină brută și rafinată	Parafină	Total general
1. Țări Occidentale							
Anglia	—	112.739	—	89.972	30.169	—	232.880
Belgia	160	2.584	662	19.396	2.444	—	25.136
Franta	489	31.065	878	40.246	78.699	23	161.402
Spania	—	111	—	—	—	—	111
Olanda	—	2.935	256	23.978	17.778	—	44.947
2. Țări Scandinave							
Danemarca	1.027	12.866	—	—	—	—	13.893
Norvegia	3.280	562	—	2.819	2.076	—	1.186
Suedia	2.994	—	—	6.196	—	—	9.190

3. Tări Europei Centrale . . .							
Germania . . .	1.060	17.690	4.885	31.708	70.952	—	126.296
Austro-Ungaria . . .	19.226	41.277	240	3.852	12.557	32	77.184
Elveția	13	—	28	548	566	—	1.155
4. Tări Mediteranene Occidentale . . .							
Italia	—	66.477	—	34.769	17.106	291	118.643
Tunis	—	8.076	128	—	—	—	8.204
5. Tări Mediteranene Orientale							
Turcia	141	4.467	1.349	56.672	1.952	101	64.682
Egipt	—	23.722	—	97.149	771	—	121.642
6. Tări Balcanice							
Grecia	1	279	80	6.412	186	—	6.958
Bulgaria	207	5.164	654	5.402	1.656	63	13.149
Serbia	58	2.877	483	—	257	—	3.676
7. Rusia							
Total	28.622	341.912	9.543	418.622	237.168	579	1.036.446

mari tot Standard Oil Co. și Royal-Dutch-Shell, cu producția lor europeană.

Tările producătoare ale Europei care pot exporta sunt Austria cu Galitia, Rusia și România.

Austria (Galitia) își acoperă consumul ei și al Ungariei. Se importă petrol din România numai pentru micile rafinării dela granița Ungariei și în ultimul timp furnizează rezidiuri pentru flota austriacă și ceva benzină.

Austria exportă înainte de toate în Germania, lucru explicabil prin pozițunea zăcămintelor de petrol din Galitia, care sunt aproape de Germania sudeestică și prin interesul capitalului german din Galitia. Apoi vine Franța cu o cifră mică pentru consumul acestei țări, însă totuși importantă pentru exportul austriac. Interesele franceze par a juca un rol considerabil în industria galitiană.

Însărtărit Austria mai pare a acoperi mult din consumul Elveției, ceeace e ușor de înțeles, de oarece Elveția este accesibilă numai pe uscat.

In general, exportul Austriei suferă din cauza poziției geografice nefavorabile a zăcămintelor sale, a căror producție ar avea o scurgere mai bună pe Vistula sau chiar pe Oder, de unde ar putea fi aduse prin canale în interiorul Germaniei, care este regiunea de export cea mai naturală a Galitiei. Transportul produselor petroliului spre porturile Triest sau Fiume este foarte costisitor, încât un export prin ele nu poate fi luat în considerare.

Zăcămintele Rusiei sunt aşezate prea excentric față de piețele Europei centrale. Ele sunt foarte bogate și se întind departe în regiunea dintre Caucaz și catenele suduraliene, apoi pe clina de sud a Caucazului până în ținuturile central asiaticice. La aceste rezerve se adaugă încă puțin cunoscutele regiuni petroliifere din Siberia de răsărit și din Uralul de nord precum și acelea care cad în sfera de influență rusească din Persia.

E dela sine înțeles că Rusia acoperă piața ei internă,

totuși marea depărtare dela campurile petrolifere până la centrele principale de consumație și insuficiența condițiunilor de transport, mai ales lipsa unei rețele de canale interne și de conducte, apasă greu asupra prețurilor.

Cea mai mare parte a exportului merge în învecinatele țări, Turcia și Egipt; apoi ceva în Anglia și în Franța.

Exportul derivatelor din Rusia era în 1911 mai mare decât acel al României, pare însă că a fost întrecut în 1913 de exportul român, deși producția României față de acea rusească este de 2 la 9.

CONCLUZIUNE. Se vede că dela Nordul cel mai extrem al Europei până la Mediterana, consumatorii din apusul Europei, și anume cei mai mari, sunt îndestulați în trebuințele lor în cea mai mare parte de America de Nord, care a stăpânit și stăpânește și astăzi, poate mai mult decât oricând, piața Europei. Țările răsăritene care sunt mai puțin interesante, fiindcă consumația pe cap de locuitor este în genere mică, sunt la dispoziția Rusiei și a României, unde tot cele două grupuri mondale sunt bine consolidate, prin urmare piața europeană în totalitatea ei este controlată de Standard Oil Co. și apoi de Royal-Dutch-Shell.

Să aruncăm o privire scurtă asupra exportului de petrol și derivatelor sale din România în 1914 (tabloul IV p. 66/67).

Țările occidentale stau în frunte cu aproape 44% din exportul total (peste 454.000 tone), urmează apoi țările Europei centrale cu peste 22% (peste 235.000 tone), pe urmă vin țările mediteraneene orientale cu 18% (peste 186.000 tone) și cele occidentale cu 12% (aproape 127.000 tone).

Țările scandinave și cele balcanice cu 2% și 3% închid seria. Exportul în Rusia (0,8%) și Austro-Ungaria, cuprins printre țările centrale este foarte slab.

Concluziunile ce se pot trage din examinarea acestui tablou sunt următoarele:

1. Din totalul derivatelor petrolier fabricate în 1913,

plus petrolul brut exportat, total care se ridică la 1.849.313 tone, s'a consumat în țară vreo 812.897 tone și s'au exportat 1.036.446 tone.

2. Raportul între consumațiunea internă și export este de 44% și 56%. Din produsele exportate, cantitatea cea mai mare este în 1913 încă petrolul lampant cu 40,5% din cantitatea totală de export, apoi vin rezidiurile cu 33% și benzinele cu aproape 23%. Aceste trei derivate împreună formează 96% al exportului.

3. Exportul este fărămișat în 19 țări.

4. Aproape jumătate din export se îndreaptă în spre țările occidentale și numai 1/5 în spre țările centrale, și anume: din ambele grupuri de țări 50% merg în Anglia, Franța, Germania, unde derivatele petrolului românesc nu ocupă cu toate acestea decât un modest loc în importul total al produselor petrolului, care este stăpânit de Statele Unite și în special de Standard Oil Co.

Trebue să relevem încă odată că Statele Unite au acoperit aproape complet nevoile piețelor engleze și franceze din 1914 și primul trimestru din 1915, nevoii extraordinare mari din cauza războiului.

Supraproducția Statelor Unite și aceia a zăcămintelor din Mexico va ușura menținerea cotei câștigate chiar dacă importul va fi din nou liber pentru celelalte țări europene care consumă petrol din America.

Un rol preponderent juca petrolul românesc numai în Egipt și Turcia. Egiptul va putea satisface în curând nevoile sale din câmpurile Mării Roșii și Turcia de astăzi va fi și ea peste câțiva timp în stare să-și acopere larg nevoile. Cererea principală a pieței Turciei în 1913 a fost satisfăcută de zăcămintele rusești.

Italia ar putea să fie un consumator bun. Mă îndoesc încă că piața ei, chiar în cazul unui monopol de vânzare, să fie ușor de cucerit. Ea se găsește cam la punctul de ciocnire a undei petrolului american cu undele țărilor mari europene și al petrolierului asiatic.

Din celealte țări, cele scandinave sunt cuprinse cu totul în sfera de influență a grupurilor mondiale de petrol; iar cele balcanice sunt în general consumatori slabii.

În rezumat se vede că exportul petrolului român se scurge în spre piețele unde-l duc interesele comerciale sau de altă natură ale diverselor grupuri și întreprinderi străine stabilite în România. Interesele țării nu intră în socoteală și nici nu pot intra, deoarece Statul Român nu s'a interesat până acum de această chestiune.

Derivatele petrolului românesc sunt pur și simplu tolerate pe piețele europene de cele două grupuri mondiale. Este adevărat că aceste grupuri le-au introdus cu succes, lucru care este însă ușor de înțeles, de oarece ele stăpânesc piețele. Dar scopul lor mai era de a demonstra Statului Român și țării întregi, că ele singure pot scurge cu avantajii produsele țării pe piețile europene.

Acordul ce s'a stabilit pentru moment între aceste două grupuri, în ceea ce privește activitatea lor în general, pare că nu se poate menține mult timp, cel puțin pentru România; el pare că nu poate fi prelungit în 1914 decât pentru un an (?).

Ca o consecință a echilibrelor noi politice ce se vor stabili probabil după războiul actual, se poate prevedea o schimbare în echilibrul dintre grupurile mondiale de petrol pentru a ajunge la o nouă înțelegere sau, poate, la o nouă luptă. În momentul de față ele se întăresc și vânează simpatia țărilor consumatoare sau acelor producătoare. Standard Oil prin Deutsche-Amerikanische Petroleum Gesellschaft, a subscris 1.000.000 lire sterline la primul împrumut de război german. În România ele au recunoscut importanța acestei țări pentru aprovizionarea țărilor centrale și sunt gata de a face orice sacrificiu pentru a-și asigura simpatia și concursul țării.

În condițiunile actuale exportul viitor al României va deținde de buna lor voință și de interesele lor.

Care ar trebui să fie politica de export a României?

Cred că din cele expuse rezultă foarte limpede că:

1. Vânzarea în străinătate să fie făcută de Stat prin societăți privilegiate sub controlul său. El poate astfel întrebunța petroful ca o armă prețioasă economică și politică. Situațiunea va fi cu totul alta când organizațiile create de Stat, singurul vânzător, va aduce 1.000.000 tone (exportul anului 1913) de produse pe piață.

2. Trebuie evitată pe cât posibil vânzarea pe piața mondială, unde ar trebui să treacă exportul nostru sub jugul grupurilor mari, cari nu vor avea nici un interes de a-l favoriza nici chiar de a-l tolera.

3. Vor trebui să se găsească și alese puține, dar piețe sigure de vânzare a petrolului și a derivatelor sale. Monopolul de vânzare a derivatelor de petrol, ce este de așteptat pentru cele mai multe țări din Europa, va facilita mult găsirea acestor piețe. Se va putea trata atunci Stat cu Stat. Vândând astfel direct consumatorului, se vor putea încheia convenții de mai lungă durată și se va putea obține în general un preț total mai bun decât dacă s-ar trece prin intermediari.

S U M A R U L

	Pag
Cuvânt înainte de G. MACOVEI	3
Notă de L. MRAZEC	7
Precuvântare	13

P A R T E A I-a

S I T U A T I U N E A I N D U S T R I F I P E T R O L U L U I I N A I N T E D E R Ă Z B O I U

I. Situația mondială	15
II. Producțiunea mondială a petrolului înaintea războiului	22
III. Situația industriei petrolului în România înainte de războiu	27
IV. Situația zăcămintelor române mai importante care sunt în explorare sau exploatare în 1913	32

P A R T E A II-a

S I T U A T I U N E A I N D U S T R I E I P E T R O L U L U I I N TIMPUL R Ă Z B O I U L U I P Ā N Ă I N PRIMĂVARA ANULUI 1915

I. Situația mondială	37
II. Situația în România	40

P A R T E A III-a

V I I T O R U L P R O B A B I L I N C H E S T I U N E A P E T R O L U L U I

I. Situația viitoare mondială	43
II. Viitorul industriei de petrol în România	48
Tabloul I. Producția mondială de petrol în 1913	23
Tabloul II. Producția mondială a petrolului în anii 1912 și 1913	23
Tabloul III. Raportul între întreprinderile străine și cele române	41
Tabloul IV. Exportul petrolului și al derivatelor sale pe țări în anul 1913	66 și 67

Institutul Geologic al României

Institutul Geologic al României

Institutul Geologic al României

Institutul Geologic al României

Y
C

7.95

Institutul Geologic al României